

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Veikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Fotočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 18. marec 1960

Štev. 12 (931)

Po dunajskem obisku

Zadnji obisk predstavnikov obeh osrednjih slovenskih organizacij pri vladi na Dunaju kaže brez dvoma na spremembo v odnosih do manjšine. Medtem ko zadnja leta in še pred letom dni zvezni kancler in prosvetni minister za razgovor z manjšino nista imela časa in je celo uradnik na uradu zveznega kanclerja izjavil, da ima največjemu pet minut časa za prevzem pismenih želja manjšine — v kolikor niso drugokrat žele sploh vratarji onemogočiti pristop do višjih vladnih funkcionarjev — tokrat vsi naprošeni ministri niso le brez zavlačevanja odgovorili na prošnjo za sprejem delegacije, marveč so delegacijo koroških Slovencev tudi sprejeli in jo poslušali. Že to dejstvo samo potrjuje, da je morda čas le dozorel za reševanje tudi manjšinskega vprašanja, ki ga zlasti Avstrija v primeru Južne Tirolske vedno spet postavlja v ospredje svoje zunanje politike in tako skuša vzbuditi zanimanje najvišjih mednarodnih forumov.

S to ugotovitvijo nikakor nočemo govoriti besedo iluziji, da bo jutri ali pojutrišnjem prišlo do velikih sprememb v našem vprašanju. Toda čeprav je bil tudi ta zadnji obisk na Dunaju opremljen s številnimi tradicionalnimi konvencionalnostmi in stereotipnimi frazami, je bistveno in zvedavemu očesu vendarle odkril marsikaj. Tako zlasti ostri, povsem nekritični in nerazumljivi izpadi ministrov za umestni in nerazumljivi izpadi ministrov za pravosodje in pouk proti kritiki manjšinskih zakonov nikakor ne kažejo na moč njihovih argumentov in na trdno osnovo pomanjkljivih zakonov, marveč vse bolj na neprijetno spoznanje, da poskus reševanja koalicije s sprejemom in sklenitvijo teh dveh zakonov zdaleka ni prinesel rešitve slej ko prej nerešenega šolskega in jezikovnega vprašanja slovenske narodnostne skupine na Koroškem.

To je indirektno potrdil tudi sam gospod vicekancler dr. Pittermann, ki je priznal, da omenjena zakona nikakor nista bila sprejeta v primerem ozračju niti ne s potrebnim sodelovanjem prizadete manjšine, nasprotno sta nastala v znani situaciji neposredno pred razpustom parlamenta. On da je mnenja, da tu ni umestno poudarjati razlike med Južno Tirolsko in južno Koroško, ker psihološko gledano razlike ni in gre tu in tam za potrebno rešitev manjšinskega vprašanja, ki ga ni mogoče rešiti zadovoljivo, pač pa nujno terja znosno rešitev. Za to pa je potreben začetek, treba se je vprašanja lotiti in kakor vse kaže, je sedaj po končanih deželnozbornih volitvah na Koroškem, pri katerih na intervencijo Dunaja manjšinsko vprašanje vsaj pri vladnih strankah ni igralo posebne vloge, ozračje za njegovo reševanje bolj pripravnost. Rešitev sicer ne bo šla od danes na jutri, a v dobrohotnem reševanju vprašanja čas zori in to čas je umnejši in modrejši od ljudi, od njihove politike in tudi od njihovih nacionalnih strasti. Vsekakor je treba ustvarjati pripravljenost duhov in tako ozračje, da bo sporazumno, znosno reševanje mogoče.

Podobno konstruktivno gledanje je bilo izrečeno tudi na zunanjem ministrstvu, ki mu je poverjena koordinacija za reševanje pristojnih ministrstev in ki je tudi že pričelo s pripravami za reševanje zunanjemu ministru dr. Kreiskyju dne 8. novembra 1959 izročeni predlogov. Le-to bo predmet razgovorov med manjšino in zastopnikov pristojnih ministrstev še tekom meseca marca po vrnitvi zunanje ministra iz Jugoslavije. Neposredno pred ureditvijo pa so že materialne zahteve manjšine po priporniški odškodnini slovenskim izseljencem, po popravilu škode, prizadete našemu ljudstvu na kulturnem in gospodarskem področju itd., medtem ko je pred ureditvijo drugih zahtev in predlogov treba rešiti še številna ustavna in pravna ter zlasti kompetenčna vprašanja.

Tako je dunajski obisk na eni strani brez dvoma odprl nove, bolj pozitivne perspektive reševanja našega vprašanja, na drugi strani pa kaže, da v nasprotju s tozadevnimi izjavami v koroškem in avstrijskem tisku pri obisku v Beogradu nikakor ne more priti do kakršne koli znosne rešitve koroškega manjšinskega vprašanja. Za to niti ni naša država ustvarila potrebnih pogojev, niti bi to ne bilo v skladu z dosedanjim načelnim postavljanjem jugoslovanske politike, češ da mora biti to vprašanje rešeno v sporazumu med vlado in prizadeto manjšino!

Manjšinsko vprašanje v Avstriji

močno zanima najširšo svetovno javnost

Nedavni obisk predstavnikov koroških Slovencev pri zvezni vladi na Dunaju, kjer so predali temeljito izdelane konkretne predloge za reševanje manjšinskega vprašanja, je v svetovni javnosti izzval silno zanimanje. Brez dvoma so na to vsaj do gotove mere vplivale zadnje akcije Avstrije v vprašanju Južne Tirolske, ki so hkrati opozorile tudi na manjšinsko vprašanje v Avstriji; vplival pa je zlasti trenutni obisk zunanje ministra dr. Kreiskyja v Beogradu, kjer je vprašanje manjšinske zaščite v Avstriji gotovo pomembna točka avstrijsko-jugoslovanskih razgovorov.

To zanimanje se je posebno pokazalo na tiskovni konferenci, kjer se je zbralo zlasti mnogo dopisnikov vodilnih inozemskih listov, radijskih poročevalcev in zastopnikov tiskovnih agencij. Številna vprašanja, ki so jih novinarji stavili predstavnikom koroških Slovencev, so pričela, da se svetovna javnost zelo temeljito in podrobno bavi z manjšinskim problemom v Avstriji. Opažiti pa je tudi bilo, da uživamo koroški Slo-

venci v svojem boju za pravice in enakopravnost, ki so nam zajamčene z državno pogodbo, veliko razumevanje v najširši javnosti. Tega nismo opazili le na tiskovni konferenci, marveč prihaja to do izraza tudi v obširnih člankih, ki so jih — kolikor smo mogli doslej ugotovili — v zadnjem tednu objavili o našem problemu ugledni listi v Jugoslaviji, Italiji, Švici, Nemčiji, Angliji in Ameriki, med katerimi so mnogi skoraj v celoti ponatisnili tudi skupno izjavo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev, v kateri je bilo rečeno:

V zadnjem času sta g. zunanji minister dr. Kreisky in g. državni tajnik dr. Gschnitzer podala glede slovenske manjšine na Koroškem izjave v smislu, da Južna Tirolska z južno Koroško nima nobene zveze, ker koroški Slovenci baje ne živimo na zaključnem oziroma strnjemem naseljenem področju, marveč v posameznih vaseh raztreseni med nemškim prebivalstvom; zato za

koroške Slovence tudi ne pride v poštev regionalna rešitev vprašanja, temveč le rešitev na podlagi priznavalnega načela. Na te izjave moramo kot zastopniki koroških Slovencev vsekakor odgovoriti.

Najprej popravljamo: Koroški Slovenci živimo slej ko prej na strnjemem naseljenem ozemlju! Razlika med Južno Tirolsko in južno Koroško je le v tem, da traja asimilacijski proces na Južnem Tirolskem šele 40 let, na južnem Koroškem pa se asimilacijska politika izvaja že nad sto let.

Kljub temu smo se koroški Slovenci obdržali do danes kot narodnostna skupina in je naseljeno ozemlje, na katerem živimo strnjeno in avtohtono, splošno znano. Na tem ozemlju zahtevamo uresničitev manjšinske zaščite na osnovi člena 7 državne pogodbe. To naše stališče in naše načelne poglede na manjšinsko zaščito ter na vlogo manjšine na družbenem, državnem in meddržavnem področju smo ponovno izrazili ob naših razgovorih s pristojnimi vladnimi predstavniki in jim hkrati — v skladu s sedanjim položajem — še enkrat izročili konkretne in izčrpne predloge za nujno potrebno ureditev življenjskih vprašanj naše narodnostne skupine.

Ti predlogi obsegajo:

- ureditev šolskega vprašanja, ki v nasprotju z izjavo g. ministra za pouk dr. Drimmla s tako imenovanim manjšinskim šolskim zakonom nikakor ni zadovoljivo rešeno;
- zahteve s področja gojitve in pospeševanja kulture;
- uresničitev jezikovne enakopravnosti in enakosti, katera kljub tako imenovanemu zakonu o sodnem jeziku tudi pri sodišču še ni uresničena;
- pospeševanje gospodarskih in socialnih potreb;
- popravilo škode, ki je bila slovenski narodnostni skupini na južnem Koroškem prizadeta zaradi raznarodovalne politike;
- ukrepe za zagotovitev narodnostnega miru.

Izrecno ugotavljamo in smo to jasno poudarili tudi pri naših razgovorih, da je vsakršna rešitev vprašanj, ki zadevajo slovensko manjšino, možna samo v sodelovanju z le-to, zato tudi pozdravljamo s strani g. zunanje ministra ob njegovem informativnem obisku v Celovcu dne 8. novembra 1959 izraženi načrt o ustanovitvi stalne komisije iz zastopnikov pristojnih vladnih krogov in prizadete manjšine kot vzor za dobrohotno sodelovanje med vlado in manjšino. Razumljivo je, da hočemo pri tem v vsakem oziru lojalno in pozitivno sodelovati.

Vicekancler dr. Pittermann:

Zdaj je ugoden čas za reševanje manjšinskega vprašanja

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, se je delegacija koroških Slovencev med svojim nedavnim obiskom na Dunaju po razgovorih pri kanclerju ing. Raabu, pravosodnem ministru dr. Tschadeku ter v zunanjem ministrstvu zglasila tudi še pri vicekanclerju dr. Pittermannu in prosvetnem ministru dr. Drimmlu.

Pri ministru Drimmlu so predstavniki koroških Slovencev naleteli na podobno stališče kot dva dni prej pri ministru Tschadeku, namreč da je bilo vprašanje rešeno že s tako imenovanim manjšinskim šolskim zakonom. V tem zakonu vidi minister sploh edinstveno rešitev, ki nima primere v celi Evropi in mu tudi ni znana nobena uradna pritožba glede slabih posledic zakona.

Vicekancler Pittermann pa je zastopnikom obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev izrazil mnenje, da je po koroških deželnozbornih volitvah, ko med volilno borbo ni prišlo do ostrejšega razpravljanja o narodnostnem odnosu manjšinskega vprašanja, boljša psihoza in bo po povratku zunanje ministra iz Jugoslavije posebno ugoden trenutek za nadaljnje reševanje problemov okoli člena 7 državne pogodbe.

Zunanji minister dr. Kreisky v Jugoslaviji

V sredo popoldne je prispel zunanji minister dr. Kreisky v spremstvu državnega sekretarja dr. Gschnitzerja ter visokih uradnikov zunanje in finančne ministrstva na tridnevni obisk v Jugoslavijo. Na beograjskem letališču so avstrijske goste pozdravili jugoslovanski zunanji minister Koča Popović, njegov namestnik Srdja Prica, vodilni uradniki zunanje ministrstva ter avstrijski veleposlanik v Beogradu dr. Görtz.

Med obiskom je poleg političnih razgovorov, podpisa nekaterih avstrijsko-jugoslovanskih sporazumov ter običajnih diplomatskih sprejemov in tiskovne konference pred-

viden tudi sprejem ministra Kreiskega in državnega sekretarja Gschnitzerja pri predsedniku FLR Jugoslavije maršalu Titu.

V zvezi z obiskom avstrijskih državljanov v Jugoslaviji je tisk obeh držav obširno pisal o pomenu obiska ter o uspehih, ki jih pričakujejo na eni in drugi strani od tega srečanja. Tako v Avstriji kakor tudi v Jugoslaviji so prepričani, da bodo trenutni razgovori v Beogradu koristno vplivali na nadaljnje izboljšanje odnosov med obema državama.

Avstrija se je obrnila na komisijo za človečanske pravice

Ne da bi izrecno opozorila na vprašanje Južne Tirolske, se je Avstrija obrnila na komisijo za človečanske pravice pri OZN z nujno prošnjo, da pregleda položaj narodnih manjšin v Evropi. V svojem predlogu prosi Avstrija združene narode, da najprej proučijo trenutni položaj in probleme narodnostnih manjšin v Evropi ter podvzamejo ukrepe, s katerimi bi bile manjšine, ki pridejo v poštev, učinkovito zaščitene.

Avstrijski predlog obravnava med drugim vprašanja šolstva, uporabe jezika manjšine pred javnimi ustanovami, sestave javnih organov, pravice manjšin kot celote in posameznikov ter gospodarski in socialni položaj manjšin.

V Ženevi se je začela razorožitvena konferenca

Zadnji terek se je v Palači narodov v Ženevi začela velika razorožitvena konferenca, na kateri sodeluje deset držav: z Zahoda Amerika, Anglija, Francija, Italija in Kanada, z Vzhoda pa Bolgarija, Češkoslovaška, Poljska, Romunija in Sovjetska zveza.

Za to konferenco je značilno dvoje: gre za prve zahodno-vzhodne razgovore, pri katerih sta obe strani enako močno zastopani; neke vrste „vozni red“ pa je konferenci dalo zadnje zasedanje Glavne skupščine OZN, na katerem so bili z obeh strani predloženi konkretni načrti za razorožitve.

Že na prvi seji sta bila oba načrta tudi uradno predložena in se je izkazalo, da je Vzhod ostal pri prvotnem predlogu o popolni in splošni razorožitvi, ki ga je v OZN kot prvi sprožil predsednik sovjetske vlade Hruščev, medtem ko so zahodne sile šele po dolgotrajnih pogajanjih dosegle ameriško-francoski kompromisni predlog, ki predvideva razorožitve v treh fazah. Na otvoritveni seji sta v imenu obeh strani govorila ameriški in sovjetski predstavnik, prečitali pa so najprej

poslanico generalnega tajnika OZN Hammarskjöldu, ki je poudaril, da je za uresničitev najvažnejših ciljev neobhodno potrebno medsebojno zaupanje na konferenci, v katero je uprto upanje vsega sveta.

Poslanice pa sta konferenci poslala tudi šefa obeh največjih držav, namreč ameriški predsednik Eisenhower in sovjetski premier Hruščev. Eisenhower je poudaril pripravljenost Amerike, proučiti vako le možno pot, ki bi privedla do razorožitve. Hruščev pa je izrazil prepričanje, da ni več daleč dan, ko se bo uresničil stoletja stari sen človeštva: Svet brez orožja in vojne!

Sedanja konferenca v Ženevi je prvi zahodno-vzhodni razorožitveni sestanek, odkar se je meseca avgusta 1957 razbila razorožitvena konferenca v Londonu. Začetek v Ženevi je bil v znaku določene optimizma, čeprav je bilo na obeh straneh ugotovljeno, da ni mogoče pričakovati hitrega sporazuma. Vsekakor pa so tako na eni kot tudi na drugi strani izrazili pripravljenost, iskati stične točke kljub začetnim nasprotjem.

Tam, kjer so dvojezične šole

vzgojne ustanove bratstva med narodi

Po končani drugi svetovni vojni je tudi madžarska manjšina v Pomurju dobila svoje lastno šolstvo, ko so v krajih z madžarskim prebivalstvom bile ustanovljene manjšinske šole oziroma oddelki, v katerih so se otroci učili v madžarskem jeziku. Toda v teku let se je izkazalo, da tovrstne šole niso povsem odgovarjale stvarnim potrebam in izobraževalnemu hotenju doraščajoče mladine madžarske narodnosti, kajti v krajih z mešanim prebivalstvom so se otroci madžarske in slovenske narodnosti razdvajali, namesto da bi jih skupna šola vzgajala v bratstvu in medsebojnem razumevanju. Hkrati pa madžarski otroci tudi niso imeli dovolj možnosti za učinkovito učenje slovenskega jezika, kar jim je v poznejšem življenju povzročalo mnogo težav.

V sodelovanju med pristojnimi oblastmi ter starši so se porodili načrti za uvedbo boljšega načina skupne izobrazbe šolske mladine teh krajev — namreč dvojezične šole. Bistvo te nove oblike pouka je v tem, da otrokom madžarske narodnosti poleg solidne izpopolnitve v materinem jeziku in lastni kulturi omogoči tudi učinkovitejšo obvladavanje slovenskega jezika in razumeva-

ne slovenske kulture, slovenskim otrokom na jezikovno mešanem ozemlju pa obvezno posreduje znanje madžarskega jezika. Pristojni činitelji so prepričani, da bo te vrste skupni pouk še bolj poglobil medsebojno razumevanje in sodelovanje med madžarsko manjšino ter večinskim slovenskim narodom.

Ceprav je dvojezično šolstvo v Pomurju šele v začetni fazi, je že zdaj opaziti razveseljive uspehe. Učni uspeh je ponekod prav dober, še boljši pa je — kot poročajo inšpektorji in prosvetni delavci — vzgojni učinek. Med učenci ene in druge narodnosti se je na dvojezičnem ozemlju prav po zaslugi dvojezične šole poglobilo razumevanje in tovarištvo, kar izredno ugodno vpliva na splošno šolsko in izvenšolsko dejavnost. Bratstvo med obema narodoma namreč ni omejeno le na šolo, marveč prihaja do izraza tudi na drugih področjih, zlasti pa se manifestira v dvojezičnih pevskih zborih, v skupnih prireditvah, nastopih itd.

Že po dosedanjih izkušnjah torej lahko upravičeno pričakujejo, da bodo dvojezične šole v Pomurju dejansko postale vzgoj-

ne ustanove bratstva med večinskim slovenskim narodom ter madžarsko manjšino, s tem pa tudi vzgojne ustanove enotnosti, to je tistega v narodnoosvobodilni borbi preizkušenega svetlega načela, ki stvarno združuje vse jugoslovanske narode pri graditvi lepše skupne bodočnosti.

*

V Pomurju so torej krenili po poti naprej in so se odločili za tako šolsko ureditev, ki šolske mladine ne razdvaja in loči, marveč jo v skupnem pouku zbližuje in ji posreduje znanje ter razumevanje obeh jezikov, spoštovanje obeh kultur. Za tako re-

Kdaj bo pri nas tako?

„Tajnik okraja je v svojem poročilu o delu uprave posebej opozoril na skrb za uveljavljanje pravic in zaščite italijanske etnične skupine. Žal se Italijani le v skromni meri prijavljajo na razpisne javnih služb. Politika do italijanske manjšine dejansko daleč presega okvirne obveznosti iz Londonskega sporazuma. V vseh obalnih krajih, kjer Italijani živijo, so ulični in krajevni napis ter nazivi javnih organov in organizacij dvojezični. Odprti sta bili na novo italijanska srednja ekonomska šola v Piranu, ki ima še dva tečaja za odrasle s skupno 27 slušatelji, ter vajeniška šola v Izoli. Na novo je bilo v zadnjem letu nameščenih 21 učiteljev in profesorjev na italijanskih šolah, mnogo študentov italijanske manjšine študira na jugoslovanskih univerzah, dve študentki pa na univerzah v Italiji.“

Tako se glasi poročilo o položaju italijanske manjšine v Jugoslaviji. Dodati je treba le eno, namreč vprašanje: **Kdaj bo tudi pri nas tako?**

šitev v pravem evropskem duhu so se v Jugoslaviji odločili v vseh predelih, kjer poleg večinskega naroda živi tudi narodnostna manjšina.

Ravno v tem pa je bistvena razlika med položajem narodnih manjšin v Jugoslaviji ter rešitvijo manjšinskega problema v Avstriji. **Tam iščejo skupno pot — tukaj pa vnašajo razdor že med šolsko mladino; tam dejansko polagajo temelje združenji Evropi — tukaj pa o Evropi samo govorijo, delajo pa v duhu preživelega provincializma!** Ni zaman izjavil poslanec dr. Neugebauer v dunajskem parlamentu, ko je govoril o nemškem Turnverein v Celovcu, ki je dijakom slovenske gimnazije prepovedal uporabo telovadišča, češ da ni za misliti, da bi se na nemškem telovadišču govorile slovenske besede: **Če to drži, potem bo pot teh koroških borcev do Evrope trajala še zelo dolgo!**

EFTA je prevzela pobudo

za gospodarsko združevanje evropskih dežel

za gospodarsko združenje evropskih dežel. S polnim upravičenjem je zunanji minister dr. Kreisky ob koncu nedavne ministrske konference EFTA na Dunaju izjavil, da so uspehi tega zasedanja dali prav tistim, ki so že od vsega začetka gledali v EFTA sposobno ustanovo za gospodarsko integracijo Evrope in ki so se prizadevali za vstop Avstrije v EFTA.

Konferenca ministrov sedmih držav-članic Evropskega združenja svobodne trgovine (EFTA) ob koncu zadnjega tedna je namreč ponovno izpričala pripravljenost teh držav, delovati za gospodarsko integracijo Evrope ter iskati čim tesnejše sodelovanje z Evropsko gospodarsko skupnostjo (EGS). Ministri so šli celo še dalje: v EFTA združene države, ki bodo s 1. julijem 1960 izvedle prvo znižanje carin za 20 %, so pripravljene, to znižanje razširiti tudi na države EGS in celo vse članice GATT, če bi bile ostale države pripravljene sodelovati na podlagi vzajemnosti.

S tem je EFTA prevzela pobudo za gospodarsko združenje evropskih dežel in je zdaj odvisno zlasti od EGS, ali bo ostala pri svoji dosednji izolaciji, ali pa se bo odločila za bolj širokogrudno politiko do ostalih držav, kar je glavni pogoj za zbli-

žanje med obema gospodarskimi združenji Evrope. Ministri EFTA so na svoji dunajski konferenci izrazili mnenje, da so potrebni ukrepi za preprečitev diskriminacije med obema gospodarskima skupinama in se ne sme storiti nič takega, kar bi lahko poglobilo razcep v Evropi. Nasprotno je treba težiti po rešitvi, ki ne bo škodovala vprašanju večstranske povezave vseh evropskih držav, v prvi vrsti pa je treba preprečiti nadaljnjo delitev Evrope. V tem smislu je treba pustiti evropskim državam čas, da proučijo sredstva, da skupno delujejo za evropsko gospodarsko spojitve.

Kar tiče države članice EFTA, je ministrska konferenca ta načela poudarila v prvih dveh točkah svojega 14 točk obsegajočega zaključnega poročila, **kjer so ministri ponovili odločenost, delovati za gospodarsko enotno Evropo ter za odpravo carinskih pregrad med evropskimi državami, hkrati pa bodo vodili liberalno trgovinsko politiko tudi do drugih držav.**

Dunajska konferenca EFTA-ministrov pa je dala zaslužen odgovor tudi vsem tistim krogom v Avstriji, ki so že sanjali o gospodarski priključitvi Avstrije k Zahodni Nemčiji, češ da je bodočnost Avstrije odvisna od vključitve v EGS, v kateri igra glavno vlogo Zahodna Nemčija.

Za razvoj tujskega prometa na Koroškem

Pred nedavnim je bilo v trgovinski zbornici v Celovcu zasedanje interesentov za tujskoprometno gospodarstvo. Zborovanje so smatrali za zelo pomembno in koristno, zaradi tega so bile navzoče mnoge vidne osebnosti javnega in gospodarskega življenja. Med temi so bili deželni glavar Wedenig, namestnik deželnega glavarja Krassnig, predsednik deželnega zbora Sereinigg, zastopniki ministrstva in drugi člani deželne vlade, nekateri državni in deželni poslanci, kakor tudi drugi zastopniki javnih ustanov in oblasti ter predstavnik zahodnonemškega in jugoslovanskega konzulata.

Tujski promet v naši s pokrajinskimi lepota obdarovani deželi je brez dvoma zelo velikega gospodarskega pomena, s katerim naj bi se okoristilo vse koroško prebivalstvo. Leta 1959 so ugotovili 750 milijonov šilingov deviznih dohodkov, ki so jih v deželo prinesli inozemski turisti iz mnogih dežel.

Na zasedanju je deželni glavar Wedenig v svojem nagovoru med drugim dejal, da so uspehi Koroške v gospodarskem napredku, vključno tujskoprometnega gospodarstva, sadovi prizadevanja vseh v skupnem reševanju perečih vprašanj. Izrazil je željo, da bi ostalo tako tudi v bodoče. Nadalje

je deželni glavar dejal, da je za pridobitev turistov prav posebnega pomena dobra in kvalitetna postrežba v tujskoprometnih gostiščih. Pri tem pa je pri cenah nujno treba upoštevati tudi tuzemske goste, ki se ne morejo meriti s plačilno zmogljivostjo tujih gostov, kajti tudi turisti iz avstrijskih pokrajin so vedno dobrodošli v naši deželi. Posebno je poudaril, **da je za živahen razvoj in razcvit tujskega prometa potreben mir, ker v nemirnih časih in v nemirne kraje nihče ne potuje.** V tej zvezi je tudi naglasil, da

je tujskoprometno gospodarstvo lahko nestalna zadeva ter je svaril pred prenapenjanjem, ker bi se mogle gotove investicije izkazati pozneje kot zgrešene.

Preteklo leto so nočnine v tujskem prometu prvič presegle 5-milijonsko mejo, ker jih je bilo 5.635.267. Leta 1950 so ugotovili na Koroškem 1.432.710 nočin in je zanimivo, da je bilo število nočin pred vojno, leta 1936, približno isto, namreč 1.479.800. Leta 1959 je bilo na Koroškem 79.234 postelj na razpolago za tuje goste.

Edinstven razvoj turizma v Jugoslaviji

Lahko rečemo, da nobena država na svetu ni zabeležila v teku nekaj let takega porasta turizma, kot je to primer pri Jugoslaviji. Že samo v Sloveniji se je turistični promet v zadnjih treh letih povečal povprečno za 20 odstotkov letno in je pri tem treba še upoštevati, da odpade od tega na domače turiste le 15 odstotkov, dočim znaša delež tujih turistov 35 do 40 odstotkov. Finančni dohodki iz tujskega prometa pa so se lani povečali na okoli 3.000.000.000 dinarjev.

S tem pa gotovo še niso izčrpali vseh možnosti in je pričakovali, da se bo turizem v Jugoslaviji uspešno razvijal tudi v bodoče. V državnem proračunu in v proračunih posameznih republik so v ta namen predvideli znatne vsote, ki jih bodo v glavnem porabili za modernizacijo in izgradnjo novih goslinjskih objektov. Pristojni činitelji se bavijo tudi s problemom, da bi turistično sezono podaljšali na vse leto, hkrati pa nameravajo pospeševati tujski promet tudi z razvojem kulturnih, folklornih in drugih uslužnostnih dejavnosti.

PO ŠIRNEM SVETU

Pariz. — Za ta in prihodnji teden predvideni uradni obisk predsednika sovjetske vlade Hruščeva v Franciji je bil preložen, ker je — kakor je bilo uradno sporočeno — Hruščev zbolel za gripo. V zahodnih političnih krogih skušajo govoriti o „politični gripi“ in domnevajo, da je bil obisk dejansko preložen zaradi tega, ker francoska vlada ni hotela ugoditi posameznim željam Hruščeva glede razporeditve časa, ki bi ga preživel v Franciji. Kot novi datum prihoda Hruščeva v Francijo je bil sporazumno določen 23. marec.

Dunaj. — Danes bo vicekancler dr. Pittermann zaključil svoje šestdnevno potovanje po Zahodni Nemčiji, kjer je obiskal razna mesta in si ogledal številna podjetja in ustanove. Med svojim bivanjem v Zahodni Nemčiji je imel vicekancler Pittermann tudi vrsto predavanj o aktualnih vprašanjih.

Madrid. — Finančni minister dr. Kamitz biva trenutno v Španiji, kjer vodi razgovore z različnimi španskimi ministri in vodilnimi osebami. V sredo je ministra dr. Kamitza sprejel tudi španski predsednik Franco.

Dunaj. — Predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito je odlikoval bivšega avstrijskega veleposlanika v Beogradu dr. Wodaka z redom Jugoslovanske zastave I. stopnje. Odlikovanje, ki ga je prejel za prizadevanja za ustvaritev dobrih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo, je dr. Wodaku izročil jugoslovanski veleposlanik na Dunaju prof. Zemljak.

Bonn. — Zahodnonemški kancler dr. Adenauer je trenutno na velikem potovanju, med katerim bo obiskal Združene države Amerike, otok Havaj ter Japonsko. V Washingtonu je imel ta terek razgovore s predsednikom Eisenhowerjem. S potovanja se bo vrnil 2. aprila spet v Bonn.

Pariz. — Zadnjo soboto in nedeljo je bival v Parizu predsednik britanske vlade Macmillan, ki je imel razgovore s predsednikom De Gaullem ter ministrskim predsednikom Debrejem. Macmillanov obisk je bil sicer privatnega značaja, vendar mu pripisujejo v političnih krogih veliko važnost, posebno še, ker so se angleško-francoski razgovori vodili kratko pred vrhunsko konferenco med Vzhodom in Zahodom.

Moskva. — Sovjetski znanstvenik Valentin Čerenkov piše, da bi bilo mogoče spremeniti podnebje severnih področij v „večno poletje“, če bi ustvarili okoli Zemlje podoben obroč, kakršen obdaja Saturn. Čerenkov trdi, da bi to dosegli s tem, da bi poslali v tir okoli Zemlje več raket, polnih izredno finega prahu.

Beograd. — Prejšnji teden, je potres v Tetovem blizu Beograda povzročil precejšnjo materialno škodo. V vasi Dobri dol v tetovskem okraju je zaradi potresa umrla ena ženska pod ruševinami, več poškodovanih oseb pa so prepeljali v bolnišnico.

Akra. — Od 7. do 9. aprila bo konferenca predstavnikov neodvisnih afriških držav in predstavnikov političnih partij. Uradni naslov konference se glasi „Konferenca za pozitivno aktivnost za mir in varnost v Afriki“. Skoraj istočasno — namreč od 11. do 15. aprila — pa bo v Konakriju konferenca azijsko-afriških dežel.

Ljubljana. — V torek je odpotovala iz Reke sedemčlanska jugoslovanska himalajska odprava pod vodstvom Staneta Kersnika v Indijo. Skupina jugoslovanskih alpinistov hoče osvojiti nekaj najvišjih vrhov sveta.

Beograd. — Konec marca bo odpotovala na Japonsko in Kambodžo jugoslovanska parlamentarna delegacija, ki bo obiskala parlamenta obeh imenovanih dežel. Delegacijo bo vodil predsednik zveznega zbora zvezne ljudske skupščine dr. Mladen Ivekovič.

LITERARNI TEDEN

Slovenske prosvetne zveze

Danes pridejo na obisk slovenski književniki Miško Kranjec, Ivo Minatti, Kačjan Kovič, Tone Pavček, Mitja Mejak in Drago Druškovič, da nas seznanijo z novimi deli slovenskih pisateljev in pesnikov ter z razvojem sodobne slovenske književnosti.

Ob tej priložnosti priredi Slovenska prosvetna zveza

LITERARNE VEČERE IN LITERARNE URE

v naslednjih krajih:

v soboto, dne 19. marca 1960

Kotmara vas ob 10. uri dopoldan pri Mežnarju

Bilčovs ob 1/2 3. uri popoldan pri Miklavžu

Holbiče ob 1/2 8. uri zvečer pri Perdacherju

Šmihel nad Pliberkom ob 1/2 3. uri popoldan pri Šercerju

Št. Primož v Podjuni ob 1/2 8. uri zvečer pri Voglu

v nedeljo, dne 20. marca 1960

Železna Kapla ob 1/2 12. uri v dvorani pri Weizerju

Vsem ljubiteljem knjig

sporočamo, da je dobila „Naša knjiga“ v Celovcu

BOGATO ZALOGO NAJNOVEJŠIH KNJIG

Obirska ob 3. uri popoldan pri Kovaču

Šteben pri Maloščah ob 1/2 3. uri popoldan pri Urbanu

Zmotiče ob 1/2 8. uri zvečer pri Prangerju

v ponedeljek, dne 21. marca 1960

Celovec ob 19.30 uri v Domu glasbe, modra dvorana

v torek, dne 22. marca 1960

Borovlje ob 7. uri zvečer v društvenem lokalu, Dolllichgasse 4/1

Št. Janž v Rožu ob 1/2 8. uri zvečer v društvenem lokalu v Zadržnem domu

v sredo, dne 23. marca 1960

Sveče ob 1/2 8. uri zvečer pri Ukelnu

Radiše ob 1/2 8. uri v društvenem lokalu pri Mežnarju

v četrtek, dne 24. marca 1960

Podravlje ob 3. uri popoldan v kmetijski šoli

Št. Jakob v Rožu ob 1/2 8. uri zvečer v gostilni pri Šimeju

Sele — Kot ob 1/2 8. uri zvečer pri Maleju

Vsi ljubitelji slovenskega pripovedništva in pesništva, predvsem pa šolska mladina višjih letnikov in dijaki srednjih šol so vabljeni, da se udeležijo teh literarnih večerov in literarnih ur.

Petnajst povojnih let

Slovenskega narodnega gledališča v Trstu

S sedanjost gledališko sezono obhaja Slovensko narodno gledališče v Trstu pomemben jubilej — 15. letnico obstoja in delovanja po drugi svetovni vojni.

Gledališko življenje med tržaškimi Slovenci nikakor ni kaj novega, marveč ima že staro tradicijo, ki jo je v dobi Mussolinijevega fašizma kruto nasilje le prekinilo, po vojni pa je znova zaživela v vsej lepoti in se razvija od uspeha do uspeha. Pričakovati je, da bo v kratkem zaceljena vsaj najhujša rana, ki jo je tržaškimi Slovincem

iz leta 1954 gradi v Trstu nov Kulturni dom, v katerem bo našlo primerne prostore tudi tržaško Slovensko narodno gledališče in se bo s tem končno zaključila odiseja te pomembne ustanove, kar bo nedvomno zelo uspešno vplivalo na njen nadaljnji razvoj.

Kljub pomanjkanju lastnih prostorov pa je SNG v Trstu že vsa povojna leta uspešno vršilo pomembno kulturno-umetniško nalogo tako v Trstu samem kakor tudi v vseh primorskih krajih, ki jih je zajelo z rednimi gostovanji. Tako je ta kulturna ustanova tudi v težkih časih in v neugodnih okoliščinah s svojim plodnim delovanjem zarezala zelo vidne brazde v prosvetno in kulturno dogajanje tržaških Slovencev. Poleg tega pa je vršilo posebno poslanstvo tudi s tem, da je v jeziku manjšine posredovalo kulturne dobrine večinskemu narodu v državi in tako koristno doprineslo k izboljšanju odnosov med sosednjima deželama. Ravno to poslanstvo pa daje Slovenskemu narodnemu gledališču v Trstu posebno vlogo, poslavlja ga pa tudi pred velike težave, ki jih je znani strokovnjak za gledališko umetnost Filip Kalan karakteriziral takole:

■ da je to slovenska ustanova v Italiji, z drugo besedo, ustanova narodne manjšine na nemirni periferiji velike države, ki se je zadnjih sto let v vseh epizodah ekspanzionistične politike predajala nacionalističnim ekscesom;

■ da se je ustanova te narodne manjšine spočela iz stoletne kulturne tradicije, ki pa je bila pod fašistično vladavino Italije nasilno prekinjena za celih dvajset let;

Stoletnica rojstva

Huga Wolfa

Zadnje nedeljo so se zlasti ljubitelji glasbe spominjali stoletnice rojstva velikega skladatelja Huga Wolfa, ki ga mnogi postavljajo v eno vrsto z velikim mojstrom pesmi Schubertom. Sicer je umrl razmeroma mlad — v 43. letu starosti — vendar je pravzaprav v teku desetih let, kolikor je trajala njegova glavna ustvarjalna doba, ustvaril dolgo vrsto neminljivih kompozicij.

Hugo Wolf, ki je pretežni del svojega kratkega življenja bival in delal na Dunaju, se je rodil v Slovenem Gradcu, kjer so mu ob stoletnici rojstva privedili veličastno proslavo. Najprej so mu odkrili spominsko ploščo na rojstni hiši, kjer je zdaj glasbena šola, v posebni sobi pa je bila urejena okusna razstava nekaterih izvornih Wolfovih notnih rokopisov, njegovih pisem in knjig; poleg tega je na razstavi tudi skladateljev kip ter nekaj knjig o Wolfu. Na večer pred stoletnico pa je pripravila Mariborska filharmonija spominski koncert njegovih najbolj znanih del. Slavnosti v slovenjegraškem domu „Partizan“ so se poleg številnih drugih gostov udeležili tudi najvišji predstavniki javnega in kulturnega življenja občine in okraja.

prizadejal fašizem: ko so italijanski iredentisti med bučnimi demonstracijami zoper Slovence in ob zaščiti italijanske vojske dne 13. julija 1920 zažgali Narodni dom, so ostali brez strehe tudi gledališki igralci, ki so se potem še nekaj let zbirali po predmestnih dvorah, dokler z letom 1927 niso povsem prenehale slovenske javne prireditve, saj je fašistična oblast pričela z nasilno italijanizacijo tržaškega ozemlja. Zdaj Italija na podlagi londonskega sporazuma

V Celju se bodo srečali mladinski zbori

Nastopil bo tudi pevski zbor „France Pasterk“-Lenart“ iz Podjune

Od 20. do 22. maja bo v Celju tradicionalni festival mladinskih pevskih zborov, ki bo tokrat daleč presegel svoj dosedanjí okvir okrajne prireditve, saj se ga bodo udeležili najboljši zbori iz cele Jugoslavije.

Tako bo Celje postalo festivalno mesto mladinskih pevskih zborov in to po vsej pravici, kajti misel o organizaciji mladinskega pevškega festivala v Celju se je rodila že takoj prvo leto po vojni. Od takrat so se v Celju zbirali vsako leto najboljši zbori iz okraja in je festival pred dvema letoma združil kar 4000 mladih pevcev in pevk na skupni prireditvi.

Mladinski pevski zbori Jugoslavije se že zdaj marljivo pripravljajo na svoj festival v Celju. Že v marcu in aprilu so v posameznih republikah na sporedu občinske in okrajne pevске revije, na katerih izbirajo najboljše pevске zbere za nastop v Celju. Prvi dan festivala bodo v Celju nastopili mladinski pevski zbori iz vse Slovenije (skupno bo nastopilo 12 zborov z okoli 800 pevci), za drugi dan je določen nastop mešanih in moških zborov srednješolske mladine in računajo, da bo ta dan nastopilo nad 1000 pevcev, tretji dan pa bodo nastopili najboljši zbori iz vseh republik, katerim se bodo pridružili tudi pevski zbori narodnostnih manjšin, ki živijo v Jugoslaviji, ter slovenska zborja iz Trsta in Koroške. Naše mladino bo na tem velikem srečanju pevskih zborov zastopal pevski zbor „France Pasterk-Lenart“ iz Podjune pod vodstvom mladega pevovodje Vladimira Prušnika.

nostno direkcijo, ki pa je šele po treh mesecih malika odgovorila, da po proučitvi okoliščin ne kaže, da bi bila z delovanjem „Kärntner Schulverein-Südmark“ kršena določila člena 7 državne pogodbe in da torej ni razloga za ukrepe društvene oblasti proti tej organizaciji.²⁷⁾

Iz prve dobe delovanja „Kärntner Schulverein-Südmark“ je tako za nezakonito delovanje tega društva kakor tudi za pasivnost avstrijskih oblasti značilen tudi dogodek iz decembra 1955. Podružnica „Kärntner Schulverein-Südmark“ v Velikovcu je sklenila, ob božiču obdarovati šolske otroke v čisto slovenskih krajih Lepena in Remšenik v okolici Železne Kaple. Na vprašanje okrajnega šolskega nadzornika je deželni šolski svet po naročilu deželnega glavarja Wedeniga sporočil, da obdarovanje šolarjev po „Kärntner Schulverein-Südmark“ ni dovoljeno.²⁸⁾ Kljub tej prepovedi je velikovška podružnica „Kärntner Schulverein-Südmark“ svojo akcijo le izvedla in pripekljala 21. decembra 1955 200 zavojev z darili v vrednosti 15.000 šilingov v omenjenem šole. V zavojih so bile tudi nemške mladinske knjige, ki jih je zbralo društvo študentov v Leobnu na Štajerskem. Izročilo daril je bilo povezano s posebno svečanostjo.²⁹⁾

Čeprav je „Kärntner Schulverein-Südmark“ s to svojo izrazito ponemčevalno akcijo po klasičnem vzoru nekdanjega društva „Deutscher Schulverein-Südmark“ očitno kršilo prepoved deželne šolske oblasti, organizatorji in krivci niso bili klicani na odgovornost. Tako nekaznovanje kršenja zakonov pa jasno vzpodbuja k novim profizakoničnim dejanjem! Za delovanje „Kärntner Schulverein-Südmark“ pa je zanimivo in značilno tudi pismo, ki ga je omenjeno društvo poslalo uredništvu „Kleine Zeitung“, v katerem žuva proti koroškemu Slovincu, ki si je pred celovškimi tiskovnim sodiščem drznil zahtevati obravnavo v slovenskem jeziku, kot mu je priznava člen 7 državne pogodbe.³⁰⁾

Ponovna ustanovitev društva „Kärntner Schulverein-Südmark“ ni vzbudila nezaupanja in odpora le pri koroških Slovincih, proti katerim je njegovo delovanje v prvi vrsti naperjeno, marveč tudi pri delu koroške nemške javnosti, ki čuti nevarnost protidemokratskih in velenemških težej te organizacije. Tako eni kot drugi so od deželnih oblasti zahtevali prepoved „Kärntner Schulverein-Südmark“ in so pri tem opozorili na določbo državne pogodbe, po kateri je delovanje organizacij kot je „Kärntner Schulverein-Südmark“, izrecno prepovedano.

(Nadaljevanje sledi)

27) „Slovenski vestnik“, 10. 2. 1956.

28) „Allgemeine Bauernzeitung“, 17. 12. 1955 in „Kleine Zeitung“, 17. 12. 1955.

29) „Unterkräntrner Nachrichten“, 30. 12. 1955.

30) „Kleine Zeitung“, 24. 1. 1956.

„Deutscher Schulverein - Südmark“

in njegovi nasledniki v drugi avstrijski republiki

Od svoje ustanovitve pa do danes „Kärntner Schulverein-Südmark“ neovirano razvija svojo dejavnost, ki je v zadnjih letih postala še bolj izrazito in določeno naperjena proti pravicam koroških Slovencev. Že leta 1955 je društvo „Kärntner Schulverein-Südmark“ v naznanilu o ustanovitvi svojih podružnic na programatičen način poudarilo svoje naloge v delovanju proti zahtevam koroških Slovencev v zvezi z izvajanjem člena 7 državne pogodbe. V naznanilu so kot „nezaslišane zahteve“ naštevale po vrsti vse tiste pravice, ki jih člen 7 manjšini izrecno priznava. In proti tem pravicam je usmerjeno delovanje „Kärntner Schulverein-Südmark“. Tozadevno naznanilo je značilen dokument, zato ga citiramo bolj obširno:

„Nezaslišane zahteve nacionalnih Slovencev, ki daleč presegajo koncesije, katere jim daje člen 7 državne pogodbe, so dokazale pomembnost in potrebo ustanovitve „Kärntner Schulverein-Südmark“. Slovenci so v nekem pozivu med drugim zahtevali ustanovitev „posebne gimnazije“, „posebnega učiteljskega“ s „posebnimi učnimi načrti“, ohranitev nesrečne dvojezične šolske uredbe iz oktobra 1945; slovenščino kot dodatni uradni jezik v južni Koroški, v Celovcu, Beljaku in Šmohorju, dvojezične uradne na-

26) „Volkszeitung“, 4. 10. 1955.

Globasnica

V sredo je mati Marija Šorli dopolnila in praznovala osemdesetletnico svojega življenja. Spoštovana jubilarica zasluži, da ji ob njenem visokem življenjskem prazniku namenimo nekaj vrst. Marija je bila rojena 16. marca 1880 v Lepeni, živela je potem v Lobniku, po vojni pa se je preselila k svojemu sinu v Globasnico. Mati ima za seboj trdo življenjsko pot marljivega dela in skrbi, razen tega pa zvrhano mero žrtev in odpovedi. Za seboj ima pot matere-trpinke, kakršno morajo prehoditi mnoge slovenske matere na koroških tleh.

Njen mož Hanzi je bil vse življenje drvar. Z žago, sekuro in cepinom se je z naporim delom, in takrat zelo skromno plačo, prebijal skozi življenje ter skrbel za borni kruh svoji družini. Zena Marija mu je bila zvesta družica ter je z njim složno delila srečne ure, toda še več težkih dnevov. Rodili so se jima trije sinovi. V družini je vladala harmonija ter medsebojna ljubezen in spoštovanje. Roditeljica sama sta bila vedno povezana s trpečim slovenskim ljudstvom na Koroškem. Dobro sta razumela in čutila krivice in nasilje, ki jih je izvajal močnejši gospodujoči narod nad gospodarsko šibkejšim in iz tega izviračo socialno bedo. Proti temu zapostavljanju sta se vedno tudi upirala in v tem duhu vzgajala tudi svoje sinove, posebno sta v njih utrjevala narodno in socialno zavest, kar so sinovi v življenju vedno tudi v dejanju pokazali.

Kmalu so se fantje vključili v našo prosvetno dejavnost. Joži in Ciril sta bila z dušo in srcem pevca in igralca v Slovenskem prosvetnem društvu v Železni Kapli. Nepopisno boleči in dragoceni žrtvi pa je mati Marija doprinesla v času nacističnega nasilja. Njeni zavedni sinovi so se nacističnemu trinoštvu uprli. Joži je zapustil Hitlerjevo vojsko že leta 1939, leta 1942 pa se je pridružil partizanom v Peci. Ciril pa je šel v partizane leta 1943. Oba sta žrtvovala svoja mlada življenja za osvoboditev domače zemlje od nacističnega nasilja. Ciril je padel oktobra 1944 pri znanem, krutem in mučeniškem pokolju na Komlju, kjer so oborožene nacistične tolpe tudi pokazale svoj pravi nečloveški obraz. Joži pa je bil decembra 1944 ranjen pri Veglnu. Z razbitim kolenom se je privlekel še k materi, kake četrt ure daleč. Ljuba mati mu je postregla in ga skrila pred Nemci. Toda ti so ga izsledili po krvavi sledi ter ga kruto in neusmiljeno ustrelili pred očmi matere. V neizrečni srčni boli sta mrtvo dragoceno žrtev, svojega sina, oče in mati sama pokopala v bližini hišice.

Ko materi Mariji Šorli k njeni osemdesetletnici srčno čestitamo, se v hvaležnosti klanjamo njenemu velikemu trpljenju in žrtvam, ki jih je doprinesla za visoke ideale, ki so nam skupni. Svojo osemdesetletnico obhaja v postelji, ker si je zlomila nogo. Želimo ji skorajšnje okrevanje in še mnogo zdravih let življenja!

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku priredi v nedeljo, dne 20. marca 1960

KONCERT

na Plešerki pri Kajžniku ob 14.30 uri in na Trati pri Cingelcu ob 19.30 uri.

Vabimo v obeh krajih k številni udeležbi!

Zgledna dejavnost požarne bramb v Bilčovsu

Pred nedavnim je bil v gostilni pri Odrajcu letni občni zbor prostovoljne požarne bramb v Bilčovsu. Udeležba na občnem zboru je bila številna ter so bili aktivni gasilci zastopani polnoštevilno. Navzoči so bili tudi okrajni komandant požarnih bramb Polzer in komandant odseka Prosekar ter zastopniki občine.

Iz poročila tajnika je posneti, da je požarna bramba v preteklem poslovnem letu zelo živahno in smotno delovala ter na tem občnem zboru spet sprejela pomembne sklepe za nadaljnji koristni in uspešni razvoj človekoljubne ustanove.

Med drugim je bilo v poročilu povedano, da bilčovska požarna bramba razpolaga s tremi sposobnimi in dobro izvežbanimi skupinami, ki se razumejo v ravnanju z gasilnim orodjem ter lahko v primeru potrebe postavijo svojega moža. V vseh treh skupinah vlada zgledna volja pomagati bližnjemu ter so vsi prežeti nesebičnega smisla za skupnost. Visoka zmogljivost bilčovske požarne bramb je sad vztrajnega in marljivega dela. Gasilci so izpolnili lanskoletni načrt za vaje ter so aktivni člani pri vajah in pomožnih akcijah žrtvovali skupno 735 prostovoljnih delovnih ur. V prikaz vidnega uspeha in napredka svoje zmogljivosti so skupine priredile pred javnostjo tekmovalne vaje, pri katerih pa se je pokazalo, da so bile v primerjalnih točkah le zelo neznatne razlike. To pomeni, da so vsi enako marljivo delali in se vadili v gasilni službi.

Deželno poveljstvo požarnih bramb je leta 1959 izvedlo kontrolo gasilnega orodja. Po pregledu je izreklo požarni brambi zelo pohvalno priznanje, kar je tudi dokaz vestnega dela gasilcev, da imajo orodje v dobrem stanju ter so vsak čas brezhibno pripravljeno za nastop. Na občnem zboru so izrekli pobudo za nabavo novega Ford-gasilnega vozila. Stroške bi krili do 40 odstotkov z nabiralno akcijo prostovoljnih prispevkov, 40 odstotkov bi prispevala občina, 20 odstotkov pa bi s subvencijo krila okrajna zveza požarnih bramb.

Zastopniki občine so podporo v navedenem znesku zagotovili, prav tako je tudi komandant okrajne zveze požarnih bramb obljubil svojo pomoč. Na ta način bi bili dani pogoji, da bo požarna bramba v Bilčovsu lahko v doglednem času v posesti novega modernega gasilnega vozila.

Pri tajno izvedenih volitvah komandanta ter njegovega namestnika, kakor tudi ostalih funkcionarjev vodstva ni prišlo do nobenih sprememb, kar je zgovorno spričevalo, da so vsi svoje naloge reševali v popolno zadovoljstvo.

K lepemu uspehu in stremljenju, kar so mogli bilčovski gasilci pokazati na svojem zadnjem občnem zboru, moremo le čestitati. Zavedamo se, da so uspehi mogoči le v složnem skupnem sodelovanju vseh, ki jim je vrhovni cilj pripravljeno pomagati bližnjemu, kadar in kjer koli je pomoč potrebna za reševanje imetja in življenja. Plemenita skupna naloga gasilcev izključuje med njimi narodnostne in strankarske razlike ter priča, da je skupno sodelovanje mogoče in koristno, če je pri vseh

dobra volja. Prav gotovo je tudi dvojezični napis na gasilskem domu doprinos k lepemu soglasju in majhen znak enakopravnosti obeh narodnosti, kar ugodno vpliva na vse prebivalstvo, ki ni zastrupljeno z narodno nestrpnostjo. Zeleti bi bilo le, da bi takšna harmonija kot med gasilci v požarni brambi vladala tudi v drugih javnih in zasebnih ustanovah v naši občini in po vseh drugih krajih naše domovine, kjer živijo slovensko in nemško govoreči ljudje.

Logaveški pevci na koncertih v Št. Janžu in Bilčovsu

Kakor sonce sta v pusto vreme preteklega nedelje posijala koncerta, ki ju je imel pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Svoboda“ iz Loge vasi v Št. Janžu in v Bilčovsu. Navzlic visoki odeji zapadlega mokrega snega, ko je marsikdo raje ostal doma, kakor da bi se podal na snežna brozgasto pot, so neustrašni logaveški pevci prispeli v Št. Janž in Bilčovs, kjer so jim prihitali nasproti pravtako neustrašni ljubitelji slovenske pesmi, ki so v obilnem številu zasedli dvorani pri Tišlerju in pri Miklavžu.

V zadnjih letih smo se pri nas navadili številčno močnih zborov ter postali tudi v pogledu na kvaliteto pelja precej izbirčni. Na teh koncertih pa je nastopil zbor, ki ima le 11 pevcev. Tak zbor pa mora biti — če hoče, da njegova pesem užge — zelo uglašen in discipliniran. Vsak pevec mora biti na mestu. Logaveški pevski zbor je pokazal vse te sposobnosti. V svojem prepevanju je

pokazal več talenta in znanja, kot bi ga kdor koli od njega pričakoval. Odlično in od pesmi do pesmi s stopnjujočo se kvaliteto je odpel svoj spored. Vsaka pesem je bila dovršeno zapeta, mnoge med njimi — Mojcej, Suštarska, Španska, Spomini in Juh, pojdemo v Škufče — pa so hvaležne poslušalce zadivile tako, da skoraj niso

Planica vabi

Koroški deželni potovalni urad (Kärntner Reisebüro) obvešča, da bodo vozili posebni avtobusi k mednarodnim smučarskim poletom na Planici.

Odhod avtobusov v nedeljo, 27. marca, ob 6.15 uri od potovalnega urada na Novem trgu. Stroški za vožnjo, vključno jugoslovanska viza, znašajo 55 šilingov.

Kdor vizo že ima, plača samo 45 šilingov.

Prijave čimprej pri potovalnem uradu, kjer je treba oddati tudi potni list za priskrbo vize.

odnehali z aplavzom. Do takega navdušenja so poslušalce spravili predvsem odlični logaveški tenorji in baritoni. Zborovodja Hanzej Aichholzer je na teh koncertih spet pokazal svoj bogati zborovodski talent, ki ga skriva za svojo skromnostjo.

Obisk logaveškega pevskega zbora v Št. Janžu in v Bilčovsu je bil prijateljski obisk. Komaj je bil koncert končan, so tako v Št. Janžu kakor v Bilčovsu domačini vzeli logaveške pevce v svojo sredo. Njihova prijetna pesem je našla odmev v srcih domačinov ter so tudi sami sproščeno zapeli svoje lepe domače in narodne. Dolgo po koncertu so še ljubko kipele iz src domačih pevcev in dragih gostov iz Loge vasi.

Cenjenim naročnikom

Mnogo bralcev in naročnikov Slovenskega vestnika izjavlja, da jim je list zaželen in dobrodošel tedenski gost, ki jih obvešča o političnih, kulturnih in gospodarskih dogajanjih doma in v svetu ter prinaša razen tega mnogo drugega zanimivega, poučnega in vzpodbudnega branja. Predvsem pa bralci z velikim razumevanjem in globokim sodoživetjem zasledujejo v svojem listu odločno in dosledno borbo za doseg enakoopravnosti in življenjskih pravic koroških Slovencev, kakor jim pripadajo po naravnem in zapisanem pravu ter tudi sodelujejo pri tem prizadevanju.

Vsako pa ve, da je izdajanje lista združeno z velikimi stroški. Tega se številni naročniki tudi v polni meri zavedajo ter plačujejo naročnino redno in tudi v naprej. Ti naj bodo lep zgled onim, ki so z naročnino v zaostanku. Naročnike, ki so z naročnino v zaostanku, prosimo, da se poslužijo priloženih položnic ter ob prvi priložnosti izpolnijo dolžnost do svojega lista in prenakazujejo naročnino. Naročnina je razmeroma nizka: za vse leto 60 šilingov, za pol leta 30 šilingov in za četrt leta 15 šilingov, cena, ki je v malih obrokih zmogljiva za vsakega.

Položnice smo priložili vsem naročnikom. Oni, ki imajo naročnino v redu plačano, naj jo shranijo za pozneje, ali pa skušajo dobiti novega naročnika. One pa, ki še dolgujejo naročnino, ponovno prosimo, da položnico izpolnijo in poravnajo zaostanek, po možnosti pa plačajo naročnino tudi v naprej.

Na pustni torek v Bilčovsu

Marljivi igralci Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ so nam za letošnji pustni torek pripravili nadvse posrečeno in zabavno pustno prireditev. Na sporedu so bile štiri vesele enodejanke ter nastop šaljivega Francija z odličnim pustnim kvintetom. Kot je bilo ob prireditvi povedano, je bil ta kvintet s težavami nabran po srednji Evropi in njeni okolici. Igralci so topof pokazali, da niso večji le odlično igrali resne igre, temveč, da v njih tiči tudi izredno mnogo sposobnosti za iznajdljiv humor. Kljub temu, da je bilo na pustni torek več plesnih zabav v bližnji okolici, je občinstvo napolnilo dvorano pri Miklavžu in kakor so vsi zatrjevali, nobenemu ni bilo žal, da je obiskal prireditev naših prosvetašev. Od nastopa do nastopa se je stopnjevalo navdušenje gledalcev in poslušalcev ter dvorana je kar hrumela smeha in močnega aplavza. Prosvetašem smo za prijetno prireditev zares hvaležni ter so tudi pokazali, da je tudi po tej poti mogoče užiti mnogo zabave in poštenega sproščenja.

Iz občinskega dogajanja v Dobrli vasi

Pri nedavni seji odbora tržne občine Dobrli vasi so povedali, da izkazuje občinska blagajna ob letnem obračunu 323.000 šilingov prebitka, od tega odpade 52.000 šilingov na redni proračun. Ugotovili so, da je ugodni letni zaključek uspeh varčnega gospodarstva v občini in skrbne postavitev proračuna.

Kljub preudarnemu in varčnemu gospodarstvu z denarnimi sredstvi je občina pod vodstvom socialističnega župana Schleimzerja storila marsikaj pomembnega za korist in blaginjo občanov. Med drugim so v Sinči vasi dogotovili sodobno zgrajeno stanovanjsko hišo, kjer je dobilo devet družin prijetne stanovanjske prostore. Stroški za gradnjo so znašali 1 milijon šilingov. Prenovili in moderno izgradili so tudi stanovanjsko hišo v Dobrli vasi ter jo izročili v uporabo osebam, ki so iskala stanovanja. V surovem stanju je dograjeno tudi že novo šolsko poslopje v Sinči vasi, kar je prav tako stalo 1 milijon šilingov. V šoli v Kazazah pa so zgradili četrti razred. V izdatni meri je občina skrbelala tudi za tovarne poti za kar je izdala 250.000 šilingov.

Kar je tukaj povedano, so le najglavnejši in najbolj vidni uspehi prizadevanja in napredka v dobrlavaški občini.

Množičen obisk prireditve na umetnem drsališču

Na seji glavnega odbora koroškega velesesjema in olupševalnega društva v Celovcu je velesesjski prezident, mestni svetnik Novak, podal obširno poročilo o sezoni 1959/60 na umetnem drsališču v velesesjski dvorani.

Za prireditve v velesesjski dvorani je vladalo zelo veliko zanimanje ne samo v glavnem mestu, temveč tudi po vsej deželi in preko njenih meja. Umetno drsališče so izročili svojemu namenu 22. novembra lani. Od tega časa pa do 8. marca letos je bilo na drsališču mnogo prireditvev, na katerih je bil obisk množičen. Pri 26-lih mednarodnih in domačih hokejskih igrah je bilo 71.742 obiskovalcev, pri 19-lih predstavah dunajske revije na ledu pa je bilo prisotnih 50.200 gledalcev. Veliko število ljudi je obiskalo tudi posamezne drsalske turnuse. Ugotovili so, da je v navedenem času, v sezo-

ni 1959/60, obiskalo prireditve skupno 167.297 oseb. Dne 20. marca pa bodo zaključili sezono 1959/60 na umetnem drsališču v velesesjski dvorani, kjer bodo že začeli s pripravami za prihodnji koroški velesesjem — avstrijski lesni sejem —, ki bo od 11. do 21. avgusta 1960.

Sklepali so tudi o prireditvah na umetnem drsališču v sezoni 1960/61. Za prihodnji sezonski spored imajo predvidenih že vrsto prireditvev mednarodnih in domačih umetniških skupin. Velesesjski odbor pa je sklepal o razstavah na prihodnjem velesesjmu in o gradnji velesesjskega paviljona, ki ga bo gradila trgovinska zbornica. Razpravljali so tudi o izvedbi posebne letalske razstave, o deželni lovski razstavi ter o sestavi strokovnega sveta za avstrijski lesni velesesjem, o njegovih nalogah in poslovnem redu.

Tone Pavček:

V lekarni

Hitro mi dajte, prosim, zdravilo, prašek mogoče ali mazilo:

moja mama se joče, moja mama se joče, prenehati noč!

Oče mogoče kriv je, da joče, sestra poredna ali pa — jaz!

Nehajte, prosim vas! Kaj se hahljate, čemu mi ne date, zdravila za mamo, za mojo mamo in njeno rano?!

Saj potlej bo mama spet nasmejana, oče brez krivide sestra in jaz in zdravje veselo spet pride med nas!

Na Pobrežju ob Kolpi je nekoč stal grad, v njem pa je živel graščak, ki je bil dober kot kruh in usmiljenega srca, saj ni nikogar nagnal izpred grajskih vrat, če je bil siromak.

Nekega dne pa je graščak ob zeleni Kolpi lovil ribe. K njemu se je izpod pečevja

Lojze Zupanc:

Kačja krona

priplazila velikanska kača, ki je imela na glavi zlato krono.

„Oj, graščak, v tem gradu sem prebivala kot grajska hči. Od takrat je minilo že tri sto let. Ker pa sem bila hudobna ko vrag, me je preklel prosjak, ki sem ga lačnega in prezeblega nagnala izpred grajskih vrat. Njegova kletev me je spremenila v kačo, gadje in modrasi pa so me izvolili za kraljico. Zame ni več rešitve. A če mi odvzameš kačjo krono, bom poginila in se rešila muk.“

Graščak je vzel kačjo krono. Ko pa se je kačja kraljica brez kronice odplazila v pečevje, so jo gadje in modrasi tako ogrizli, da je poginila.

Kačja krona pa je imela čudežno moč,

da je graščak poslej razumel živalsko govorico.

Šel je v hlev, kjer je bil ob jaslih oteven njegov jezdni konj, ki je zarezgetal in dejal:

„Oj, gospodar, kovač me je slabo podkoval! Pregloboko mi je zabil žebelj v k-

o, da šepam, kadar me jezdiš in podiš, pa se še jeziš, ker ne morem teči urno kakor veter.“

In graščak je zapeljal konja h kovaču, da ga je prekoval. Tako je konj ozdravel, da je lahko spet drvel čez drn in strn.

Naslednji dan je graščak zašel v pesjak, kjer so se drenjali njegovi lovski psi. Ko so zagledali gospodarja, so lajali, skakali in mahljali z repi, le najstarejši, mator pes je samcat podremaval v kotu in milo tožil:

„Dokler sem bil mlad, me je moj gospodar imel rad. Zdaj pa sem star in brez zob, pa je z menoj grob. Nič več me ne mara! Kadar me zagleda, me kara, ker mi vsak zajček ubeži, ker ne morem več glodati kosti.“

Graščak je pristopil k psu in ga potrepil, grajskemu kuharju pa je dejal, naj staremu ščenetu daje poslej jesti mesa namesto kosti.

Potlej je pobreški graščak odšel na lov. Psi gonjači so mu prignali zajčka, ki so ga dvignili iz skrivališča v temni lozi. Komaj pa je graščak dvignil puško k licu, da bi zajca ustrelil, je le-ta zavekal:

„Joj in prejoj, po meni bo! Ko bi lovec vedel, da me v ložu čakajo mladiči, bi mi prizanesel. Le kaj bo z mojimi otročiči, ko me več ne bo? Lisica jih bo podavila in požrla. Joj in prejoj!“

Graščaku se je zasmilila zajčja mati, zato je pobesil puško in je ni ustrelil.

Nekega dne, ko je graščak stal ob odprtem oknu v svojem gradu, pa je priletela na grajsko lipo sraka, sedla na vejo in se ščeperila:

„Ha, graščak, to je dobro, to je prav, da moje govorice ne razumeš, pa ne veš, koliko zlatnikov je v kotu za kadjo v grajski kletili! Tri ure bi jih človek ne preštel! Tja-kaj jih je pred tri sto leti skrila grajska hči, ki jo je star berač preklel, da se je spremenila v kačo. Haha, v mojem gnezdu vrhu lipe jih je že tudi mnogo, saj sta jih v kletili kradla in nosila vanj že moja mati in oče,

kradla sta jih babica in ded, kradem jih tudi jaz in kradla jih bo moja hči!“

Graščak pa, ki je sračjo govorico razumel, je pohitel v grajsko klet in našel v kotu za kadjo poln mernik zlatih cvenkov. Velel je hlapcem, naj v vrhu lipe poberejo iz sračjega gnezda zlatnike, ki jih je bil nakradel sračji rod.

Toda sraka se je maščevala! Ko je graščak nekega dne pustil zlato kačjo kronico na mizi, je skozi odprto okno priletela v sobo, jo s požrešnim kljunom pograbila in odnesla kdo ve kam.

Poslej graščak ni več razumel živalske govorice. Do konca svojega življenja pa je živel razkošno, saj je bil bogat ko nihče drug v Beli krajini. Imel je kupljenik zlatnikov, ki jih do konca svojih živih dni ni mogel zapraviti.

Po njegovi smrti pa je pobreški grad razpadel v razvaline. Adlešički in pobreški pastirji, ki dandanašnji pasejo ovce in goved na pašincih ob razvalinah, pa vedno stikajo in brskajo med razvalinami, da bi našli kakšen zlatnik.

Tudi kačje kronice ni še nihče našel, četudi vsi pastirji v Beli krajini plezajo na drevesa in stikajo za sračjimi gnezdi.

Srečen bo tisti, ki jo bo našel!

BENJAMIN ROSIN:

Kdo bo zatožil

BABICA JE IMELA MAČKA IN ŠKORCA.

ODŠLA JE BABICA NA TRG, MAČEK PA JE RAZPOSAJENO SKOČIL NA MIZO, Z MIZE NA OKNO IN PREVRNIL VAZO. PADLA JE VAZA NA TLA IN SE RAZBILA.

PRESTRAŠI SE MAČEK IN POPROSI ŠKORCA:

„PRIJATELJ, NE ZATOŽI ME BABICI, DA SEM RAZBIL VAZO. KAZNOVALA ME BO.“

„JAZ BOM ŽE MOLČAL,“ ODGOVORI ŠKOREC, „TODA ZATOŽILE TE BODO ČREPINE.“

Miški

Rekla je mlajša miš starejši:

„Kako je trd in skop naš gospodar!

Mačko je pripeljal, pasti nastavil, zlepa ali zgrda se nas hoče znebiti. Saj ne potrebujemo dosti! Koček sveče, skorjico kruha, dve, tri zrnca žita — pa sem sita.“

„Že res,“ je odgovorila stara miš. „Malo potrebujemo, toda mnogo nas je.“

O treh zlatih punčkah

Pravijo, da je neki bogataš hotel ugotoviti, če so podložniki njegovega soseda, sultana, razumni. Zato mu je poslal v dar tri zlate punčke, po obliki, teži in velikosti tri zlate punčke enake. Obenem pa je ukazal popolnoma enake. Obenem pa je ukazal sporočiti, da jih različno cenijo: ena je cenejša, druga dražja, tretja še dražja — in naj povedo, zakaj je tako.

Začudil se je sultan darilu in ukazal, naj dvorjani ugotove, v čem se ena punčka razlikuje od druge. Dvorjani so pregledali vse tri punčke in dognali, da ni med njimi nobene razlike.

Kmalu pa se je glas o tem darilu raznesel po vsem mestu. O punčkah je vedelo staro in mlado. Pa je poprosil neki reven mladenič, ki so ga vrgli v ječo za prazen nič, naj vprašajo sultana, če mu dovoli pogledati punčke. Tako bo skušal spoznati, kakšna je razlika med njimi. „Če zadenem prav,“ je dejal, „naj me izpustijo iz ječe.“

Sultan je ukazal pripeljati mladeniča v dvorec. Prinesli so punčke in jih postavili predenj. Mladenič jih je pogledal in opazil, da imajo vse tri izvrtane v ušesih luknjice. Vzel je bilko in jo potisnil prvi pun-

čki v uho: konec bilke je zlezel iz ust. Nato je potisnil stebelce v uho drugi punčki: konec bilke je pomolil iz drugega ušesa. Končno je potisnil stebelce v uho tretje punčke in cela bilka je ostala v telesu.

Nato je mladenič rekel: „Vaše veličanstvo! Te punčke so podobne ljudem. Prva je podobna človeku, ki nekaj sliši in takoj pove vsem in vsakemu, kaj je slišal. Takemu človeku ne smemo zaupati. Zato je cena te punčke majhna. Druga punčka pa je podobna človeku, ki mu gredo besede drugega pri enem ušesu noter, pri drugem pa ven. Tak človek je brezskrben, ne zanima se za tuje besede in ne posluša nasvetov. Tretja punčka pa spominja na človeka, ki ohrani zase tisto, kar sliši. Tak človek je vreden zaupanja, odločen je in resnoben. Zato je cena te punčke največja.“

Sultan ga je poslušal in se razveselil. In ves njegov dvor je hvalil mladeniča. Sultan pa je takoj ukazal zapisati na vsako punčko, katera izmed njih je cenejša, katera dražja in katera najdražja ter jih vrnil bogatašu, ki mu jih je poslal v dvor. Mladeniča pa je izpustil iz ječe.

riš z njo. Vse slišim, vse vem. Čemu? Štrezni se, Peter! Ne ukvarjaj se z malenkostmi, ko gre za velike stvari!“

„Niso ta malenkosti!“

„So, Peter!“

„Niso! Ne veš!“

„Če ne vem, povej! Tovariša in rojaka sva, bila sva si prijatelja, mar ne? Zakaj mi torej ne bi povedal?“

Molčal je. Na vrh je legala topla aprilaska noč. Nekje iz bližine je prihajalo vroče šepetanje. Niso to glasovi Kravčukove šestnajstlečne Zosje in postavnega fanta, ki že nekaj časa prihaja na naše dvorišče? Hiša se umirja, matere spravljajo otroke spat, tudi mesto lega k počitku. Pred vojno je bilo v tem času na ulicah še vse živo. Še malo in mesto bo popolnoma zamrlo. A tak je le videz. V resnici ljudje stikajo glave k radijskim sprejemnikom, prebirajo ilegalne časopise, a pogumnejši se odpravljajo kljub stražam na vsakem uličnem vogalu na sestanke in akcije.

Dvignil sem se. Ali naj pove ali pa grem! „Počakaj, Marko!“ je zaprosil Peter z glasom, kot ga imajo otroci, preden pridejo s kako hudo rečjo na dan.

Sedel sem.

„Povej, Peter!“

In je povedal: ni mu zmečkalo samo prsnega koša, zmečkalo mu je tudi spolovila, rebra so mu zarasla, spolovila so mu vzeli.

„Marko,“ je jeknil ob koncu, „ali veš, kaj se pravi, biti mož in ne biti možki?“

Brez besed sem sedel ob njem. Nisem si mogel niti predstavljati kaj tako strašnega: biti mož tako mlade in ognjevite žene, kot je Veronika, in ne biti možki! Imeti moža, kot je Peter, velikega, krepkega, hrusta, in vendar ne imeti možkega! Samo tri tedne ljubezni, toliko, da sta jo okusila, in konec. Konec za zmerom! Veronika je vdova pri živem možu, Peter ima ženo in vendar je nima. Koga je zadelo huje?

„Marko, oprost, oprost!“ se je Peter spet oglasil, ko sem mu položil roko na rame. „Hudo je, huje, kot morem prenesti. Ubil se bom, prej pa bom ubil Veroniko. Drugi je ne sme imeti, tudi ti ne!“

„Peter, nikar tako, morda še ni prepozno, morda se da pomagati, šel bi k specialistu, v Pariz.“

„Ni pomoči, Marko.“ Zgrabil me je za roko in jo krčevito stiskal. „Ne govori o tem nikomur! Razen Veronike nihče ne ve, ne sme izvedeti. Tudi Veroniki ne pokaži, da veš! Obljubil!“

Obljubil sem, Peter pa mi je moral obljubiti, da ne bo napravil nobene neumnosti in da Veronike ne bo več zapiral in ji branil peti in smejati se; nasprotno, pomaga ji naj in stori vse, da bo živela, kot je živela prej, laže bo njej in tudi njemu.

Že drugi dan je prišla. Naj sem si še tako dopovedoval, da ne smem nanjo gle-

dati nič drugače ko prej, tega nisem zmogel. Nisem videl samo njenega bledega obraza, njenih od nespčnosti udrlih oči, videl sem, kako Jurčka stiska k sebi in ga poljublja, kot da ni otrok, ampak že deček, fant, videl sem, kakšne jedre prsi ima, vabljivo široke boke, kako se ji bleščijo zobje, kako... Kaj vse sem nenadoma videl! Veronika je lepa, privlačna mlada ženska, na kateri vse naravnost kliče možkega. Kakšni so njeni pogledi, kakšen njen smeh!

Ne, ne!

Izgovoril sem se, da imam opravke v mestu, in šel.

Akcije večjega obsega so me reševale. Trojka številka ena je minirala izven mesta progo in Nemci dva dni niso odpeljali niti kilograma premoga iz Mensa, trojka Jeana Pina je pomagala organizirati stavko, drugo med okupacijo. „Dajte nam kruha, dajte več mila, več mesa! Zvičajte mezde! Naj delamo s praznimi želodci?“ Deloma smo uspeli, seveda se zaradi tega produkcija ni dvignila, nasprotno, še dalje je padala. Divje so lovili „komunistične hujskače“. Toda na videz je delo teklo, kot v najboljših predvojnihih časih. Sveder je brnel, vrtal pa ni, zvezali smo ga, da je brnel sam, mi smo pa sedeli ob njem in se pomenkovali. Svoja dva kopača sem imel popolnoma na svoji strani, eden je bil Poljak, komaj devetnajstleten, drugi Hrvat, ki je prej delal na kmetih, a se je umaknil v jamo, da ga ne bi prijeli, odpeljali na Hrvaško in tam morda

Kje ste, Lamutovi?

Anton Ingolič

Je res prismojen! „Prisežeš, da jo boš tudi v prihodnje pustil na miru?“

Torej zares ni vse v redu z njim?

„Odgovoril“ je malodane zavpil.

„Ne bom!“ sem odgovoril resno, da bi lahko spet prešel na svojo stvar.

„Prisežil!“

„Prisežem!“

„Zadavim te, ubijem,“ je kriknil z zadržanim besom, „če se je dotakneš, čeprav si mi rešil življenje, to prazno, ničevno življenje!“

Zgrabil sem ga za ramena, ga obrnil k sebi in stresel.

„Kaj ti je, Peter? Nisi pri pravi? Kaj je s teboj?“ Izpustil sem ga, gledal pa še nadalje v njegove zbegane oči. „Ali vaju nisva poročila pravzaprav midva z Marto? Tistega, kar je bilo v jami, ne bom omenjal, tisto je bila moja dolžnost. Nikoli ni bilo nič narobe med nama. Nikoli! Zdaj si pa takšen. In zakaj mučiš Veroniko? Kot nuno jo imaš zaprto, prijazne besede ne spregovo-

Prepričajmo se, kdaj je gnojenje na travnikih še rentabilno

Eno izmed glavnih vigradnih opravil na polju je gnojenje z umetnimi gnojili, ki mora predvsem na travnikih biti zgodaj opravljeno, kajti travniki dajejo prve pridelke v letu. Posebej pa je važno in gospodarsko nujno, da travnike redno in dobro gnojimo in da iz njih dosežemo najcenejšo seno.

Že večkrat je bilo v rastlinski proizvodnji poudarjeno, da gnojenje za vsako ceno nikakor ni priporočljivo. Kakor gnojenje, predvsem ono z umetnimi gnojili, proizvodne stroške lahko bistveno zniža in napravi proizvodnjo rentabilno, tako so tudi rentabilnosti gnojenja postavljene meje. Če te meje s prevelikimi količinami gnojil prestopimo, gnojenje proizvodnih stroškov ne poceni več, temveč dosežemo prav nasprotno — gnojenje proizvodne stroške poveča. Prav te nevarnosti pa se je treba izogniti pri proizvodnji sena ali mrve, z drugimi besedami povedano, pri gnojenju travnikov.

Kako prekomerno gnojenje gospodarski račun proizvodnje sena in travniške krme sploh lahko postavi na glavo, je bilo znova spet prikazano v primeru gnojilnih poskusov na travnikih v šentvidskem okraju. Na podlagi štiriletnih poskusov in tehtanja pridelka sena in otave s parcel 26 poskusov je bilo ugotovljeno, da so na prvi skupini parcel, na negnojenih parcelah pridelali v povprečju 50,66 q mrve po hektarju.

Na drugi skupini poskusnih parcel, kjer so po hektarju zgodaj pomladi gnojili s 350 kg Thomasove moke, 200 kg kalijeve soli in 100 kg nitramoncala, se je pridelek mrve povečal in je znašal 74,72 q. Gnojenje je — po hektarju računano, stalo na leto 650 šil. **Za ta znesek so torej pridelali 2406 kg več mrve.** Izdatek za gnojila je torej obremenil kg mrve s 27 groši, kar pomeni, da so zgolj količinsko gledano, **na isti površini in v bistvu z istim delom, kakor na negnojenih parcelah, pridelali 1 kg mrve**

za 27 grošev. V tem primeru je bilo gnojenje absolutno izplačljivo, posebej še zaradi tega, ker se je vsled gnojenja pridelek beljakovin po hektarju površine dvignil od 160 na 348 kg, oni škrobne vrednosti pa od 1209 na 2.567 kg, kar je omogočilo, da so lahko s pridelkom mrve od ene ga hektarja prekmili 1 g o v e d o s 350 kg teže v e č kakor prej.

Na tretji skupini poskusnih parcel pa so gnojili s dvakratno količino umetnih gnojil, torej s 700 kg Thomasove moke, 400 kg kalijeve soli in 200 kg nitramoncala. Povprečni pridelok vseh 26 poskusov je znašal 85,34 q mrve po hektarju, izdatek za gnojila pa 1.300 šil. V tem primeru, ko so pridelali 3468 kg sena več kakor na negnojenih parcelah, so morali to količino plačati s 37 groši nasproti 27 grošem, kar je po kg stal večji pridelok v drugi skupini poskusov. **Torej se podvojeno gnojenje ni tako izplačalo kakor pa navadno polno gnojenje, posebej ne še zaradi tega, ker so za drugih 650 šil. dobili le še 44 kg beljakovin in 366 kg škrobnih vrednosti, medtem ko so za prvih 650 kg dobili 348 kg beljakovin in 1209 kg škrobnih vrednosti.**

Zaključek iz te primerjave se torej glasi: **gnojimo travnike redno z umetnimi gnojili, toda preobilo gnojenje se ne izplača.**

Potreba po zložitvi kmetijskih zemljišč je vedno bolj očitna

Vprašanje rentabilnosti kmetovanja je v veliki meri odvisno od razpoložljive kmetijske površine. Čim bolj je ta zložena in zaokrožena, tem lažje je delo na kmetiji in tem boljši so pogoji za rentabilnost kmetovanja. Predvsem v novih pogojih gospodarskega sodelovanja držav v zapadni Evropi, ki prihajajo z EFTA in EWG, je zložitve zemljišč ali komasacija postala za kmetijstvo posebej nujna.

V naši državi še vedno z 77,6 % kmetijskih zemljišč ni zloženih in zaokroženih. V tem pogledu naša država zaostaja za Švico in Zapadno Nemčijo, predvsem pa za Dansko, kjer le še 14,1 % kmetijskih zemljišč čaka na zložitve. Bolj zaostale, kakor je naša država, so na področju zložitve zemljišč še Francija, Holandska in Italija. V Italiji na primer je komaj 3 % zemljišč zloženih.

Slinavka in parkljevka na avstrijski meji

Kakor uradno poročajo, je v zahodno-nemškem okraju Mühldorf na Zgornjem Bavarskem blizu avstrijske meje izbruhnila slinavka in parkljevka. Solnograške veterinarske oblasti so že podvzele potrebne varnostne ukrepe.

Zavarovanje proti toči na Koroškem

Zavarovanje poljskih pridelkov proti toči se po drugi svetovni vojni na Koroškem iz leta v leto bolj uveljavlja. Od 2319 zavarovancev v letu 1947 se je njihovo število v letu 1959 povečalo na 3850. Ena četrtina žitne površine je bila lani zavarovana proti toči. Zavarovanci so plačali leta 1959 na zavarovalnini 1,9 milijona šilingov, za škodo proti toči pa so dobili izplačanih okoli 1/2 milijona šilingov. Drugače je bilo n. pr. leta 1958, ko je vrednost povrnjene škode znašala preko 3 1/2 milijona šilingov, medtem ko je bilo na zavarovalnini plačanih le okoli 1.600.000 šilingov. V povprečju zadnjih 13 let se je na Koroškem pokazalo, da kmetovalci v krajih, ki so po toči ogroženi, s premijo 500 šil. letno lahko odvrnejo škodo 15.000 šil.

Z ozirom na to, da je kmetu v primeru zavarovanja treba dejansko plačati le tri četrtine premije (eno četrtino dobijo povrnjeno v obliki subvencije) in da drugače za škodo proti toči ni mogoče dobiti nobene druge odškodnine, je zavarovanje proti toči za kmete v ogroženih krajih priporočljivo.

Razen gnojil še — rastila

Raziskovalci so odkrili, da rast kmetijskih rastlin — kakor vsega rastlinstva — pospešuje še nekatere druge snovi, ne le tako imenovana hranila (hranilne snovi v gnoju in gnojilih). Tiste snovi se imenujejo rastila. To so hormoni, razmeroma preproste kemične spojine, ki v rastlinah nastajajo same, toda jih je izredno malo. Tudi živali in človek ne morejo rasti brez rastnih hormonov ali rastil. Pomembnejše pa je še dognanje, da je rast rastil mogoče pospešiti z dodajanjem rastil, raztopin rastnih hormonov. Rastline vsrkajo rastni hormon bodisi iz škropiva bodisi ko namakamo seme v raztopini. Nekatere rastline pa je mogoče tudi uspešno zalivati z raztopino razredčenega rastnega hormona.

Pridobivanje rastnih hormonov ali rastil pa nikakor ni preprosto. V zadnjem času si zelo mnogo obetajo od rastila giberelinske kisline. To rastilo zdaj preskušajo že skoraj po vsem svetu. O giberelinski kislini ali giberelinu govorijo in pišejo čedalje pogosteje. To rastilo razglašajo kot v pravem pomenu besede čudovito, ker je z njim mogoče doseči, česar se poprej ni nikomur niti sanjalo.

Giberelin ustvarjajo zajedalske glivice, ki

imajo znanstveno ime Gibberella fujikoroii. Rastlinska bolezen, ki jo povzročajo te glivice, je v Aziji, zlasti na Japonskem, že dolgo znana, saj dela največjo škodo pridelovalcem riža. Bolezen imenujejo bakanae. Najbolj je razširjena na Formozii in Japonskem. Japonski učenjaki so posvetili mnogo dela raziskovanju škodljive glivice, da bi jo bilo mogoče uspešno zatirati. Že leta 1926 so dognali, da bolezen riža povzroča giberelinska kislina, ki so jo izločili iz glivice. Tedaj pa je tudi nizozemski učenjak Bent odkril podobne snovi, ki urejajo v rastlinah rast. To so rastlinski hormoni ali rastila (fitohormoni). Toda minilo je več desetletij, preden so po svetu začeli izkoriščati odkritje japonskih učenjakov. Giberelinska kislina je namreč lahko še mnogo bolj koristna, kakor je škodljiva rižu. Izredno učinkovita je, tako da učinkuje kot rastilo celo v raztopini 1 del na 10 milijonov delov vode.

Rastilo pa učinkuje tako, da se n. pr. nizki fižol požene kvišku, kakor da je „prekljar“. Dvoletne rastline, n. pr. sladkorna pesa, zelje, korenine itd. rastejo tako hitro, da se spremeni v enoletnice, kar je velikanskega pomena

za semenarstvo. Nekatere vrste drevja rastejo po petkrat ali večkrat hitreje. Listje je mnogo večje in sočnejše, kar je velikega pomena zlasti za krmske rastline. Giberelin tudi zelo uspešno učinkuje na trto: razvijejo se mnogo lepši in večji grozdi z debelimi jagodami, ki tudi hitreje zorijo. Dosedanji poskusi so bili zelo uspešni z vsemi vrstami povrtnine, razen s čebulo in gladiolami. Zelo pomembno je, da je z rastilom mogoče bolj ali manj skrajšati rastno dobo mnogih vrst kmetijskih rastlin. Skrajšanje rastne dobe bi bilo med drugim izredno koristno za koruzo. Pri sadnem drevju, n. pr. pri breskvah, giberelin vpliva tako, da drevje začne spet cveteti, brž ko dozori sadje. To bi bilo mogoče izkoristiti v rastlinjakih, tako da bi breskve rodile tudi pozimi. Nič manj pomembno ni, da giberelin skrajša dobo jarovizacije ozimine, kar pomeni, da bi bilo mogoče spomladi sejati ozimno žito.

Popolnejšega pregleda, kaj vse so dosegli z giberelinom po svetu med dosedanjimi poskusi, še ni, mogoča pa so še mnoga presenečenja. Smemo reči že zdaj, da bodo rastila dobila zelo velik pomen v kmetijstvu in da jih bodo prej ali slej začeli izdelovati v tovarnah, kakor nekatere vrste rastlinskih hormonov že delj časa izdelujejo v Ameriki. Rastila bodo v prihodnosti prav tako potrebna ali bodo imela celo večji pomen kakor gnojila.

Veliko povpraševanje za govedi sivorjave pasme

Na nedavnem plemenskem sejmu bikov, krav in telic sivorjave pasme je bilo povpraševanje izredno živahno. Temu primerno je narasla tudi cena. Za 9 bikov drugega razreda so v povprečju dosegli ceno 18.670 šil. za komad, bike tretjega razreda pa so plačevali v povprečju po 9.554 šil. Krave so v povprečju plačevali po 10.590 šil., breje telice pa po 11.430 šil.

Naslednji plemenski sejem bo 5. maja 1960.

vtaknili med domobrance. V času južine smo stikali po rovih in uničili, kar se je dalo uničiti, ali strahopetcem jemali krampe, lopate, svedre in luči. Seveda bo treba zgrabit še odločneje. Najprej moram pridobiti strelnega mojstra, da bo začel zapisovati več streliva, kot ga v resnici porabimo. Minjoz je dejal, da bi nekaj streliva obdržali, ostalo pa sproti pošiljali v Pariz. „Laže ga bo spraviti iz rudnikov, kot odnesti iz nemških vojašnic in skladišč. Premisli, Pin!“ To je bila zadnja naloga, ki sem jo dobil. Strelni mojster je bil Francoz, Colin, socialist, za Ljudske fronte je bilo večkrat čuti njegovo ime, pozneje se je, kot večina, umaknil, morda potuhnil; imel je bolešno ženo in dva otroke, ob nedeljah sem ga večkrat videl, kako ju je, šolarja, vodil mimo naše hiše na sprehod. V službi je bil natančen, natančnejši kot večina Francozov. Kako naj ga pridobim? Še preden sem rešil to nalogo, je stopila predme in moja trojka že druga, nič manj težavna: deset kilometrov od Mensa je bilo rusko taborišče. Že dolgo smo vedeli, kakšna grozodejstva počenjajo tam nemški stražarji z ujetniki, ki so hodili k nam na delo; če niso dovolj nakopali, so jim odtrgovali od že tako slabe in ničvredne hrane, ko to ni zaleglo, so jih začeli pretepati, vezati za več ur k stebri sredi taborišča in celo streljati. Nekaterim ujetnikom se je posrečilo pobegniti, večino so seveda ujeli, saj reveži niso vedeli, ne kod ne kam. Naši so se le začeli zani-

mati zanje. Minjozova trojka je v jami vzpostavila zvezo z njimi, moja je zbirala denar in hrano ter prevzela skrb za begunce. Tako sem dobil mladega, do smrti izčrpanega Rusa, ga imel tri dni skritega in ga potem spravil dalje, k partizanom, ki so se zbirali v Nordu. Največ ilegalnega dela sem seveda moral opraviti ponoči, zato sem spal ob popoldnevih in nedeljah.

„Marko, slabo se bo končalo. Dobili te bodo,“ me je opominjala mati, „ali pa boš omagal.“

„Mati, ali bi šli rajši domov letos ali drugo leto?“

„Še vprašuješ!“

„Vidite, če hočemo prej domov, mora vsakdo storiti, kar more, Nemce je treba tolči povsod: na frontah in v zaledju, v Rusiji in v Franciji, tudi tu v Mensu. Če bi bil doma, bi šel v gozdove in se z orožjem tepel z njimi, zdaj pač delam to, kar delam. Tudi to je potrebno.“

Ni mi več branila, bila pa je zaskrbljena. Naj sem prišel domov pred polnočjo ali šele v jutranjih urah, vselej je bedela in, še preden sem zaprl vrata v sobo, sem slišal, kako je v zahvalo začela moliti.

Sredi poletja je nekega večera stopil v kuhinjo Amon. Bled je bil, utrujen, malce prestrašen, kljub temu se je skušal smehljati.

„Dober večer, dragi moj!“

„Amon? Od kod?“

„S poti, ki pelje v smrt.“

„Govoril“

„Ne vidiš, da se komaj drži na nogah? Sedi, Amon, takoj bom prinesla kaj za pod zob!“

Zrušil se je na stol.

Ko se je najedel in spil dva kozarca vina, je povedal, kako je bilo: še z dvema je ušel z nemškega kamiona. Že štiri dni na poti; lovili so ga nemški in francoski žandarji, celo streljali so za njim, pa jim je le ušel, samo hlače so mu preluknjali in po levem laktu ga je oplazilo. Zmerom hujši so, prišleki in domačini. Za poslušanje prepovedanih radijskih postaj je razglašena smrt, za vsako manjšo sabotažo streljajo talce, nihče ni več varen. Mnogo so jih že odpeljali, domačinov, a tudi priseljencev, v tistem kamionu je bil tudi Čepin.

O tem, kar se je dogajalo v Jugoslaviji, je vedel mnogo več kot mi. V Merlewald je namreč prihajal časopis, ki so ga Nemci izdajali v Mariboru, iz njega je bilo mogoče razbrati marsikaj; poleg tega so merlewaldski Slovenci tu in tam le dobili kako pismo iz domačih krajev. Tudi Jera je pisala, že dvakrat. V zadnjem pismu je sporočila poleg drugega, da je na Moitniku vedno več gobarjev, kljub sušnemu letu namreč rastejo gobe in ljudje gredo v gozdove. Sreča, da imajo kravo, je še pisala, in da zemlja dobro rodi.

„Ali veš, kaj to pomeni?“

„Vem, seveda vem,“ sem vzkliknil, „na Moitniku so partizani in Jera jim daje hrano. Ne bi bila teta Jera, če tega ne bi storila.“

Mati je vprašala, kako je s Pepčkom in Štefko.

„Takoj po vojni bo poroka. Že prvi teden, če ne prvi dan.“

„Zdelo se mi je, da ima nekaj.“

„S tisto sta se razšla. Prava je pred kratkim pribežala s prisilnega dela v Nemčiji, Peter jo je vzel pod streho. Dobro, pošteno in pridno dekle. Doma je nekje iz Normandije.“

„Francozinja?“

„Francozinja, Slovenka, Poljakinja, ali ni vseeno?“ sem se še jaz potegnul za brata. „Glavno je, da je pošteno in pridno dekle.“

„Hodi na delo v rudnik,“ je še povedal Amon, „in gospodinj; zdaj, ko ni mene več, bosta sama. Je s kmetov, na vrtu rada dela in tudi perutnino in zajce ima rada.“

Materi se je zmračilo čelo.

„Pepček je izglubljen za Strmec,“ je rekla. „Štefka tudi...“

„Robertu se godi bolje kot samemu generalnemu direktorju. Samo kako dolgo? Arnoldski župan je in ljudje ga sovražijo bolj kot Nemce.“

(Nadaljevanje sledi)

II. Razmajani mejniki

Francoski poslanik Coulondre, ki je izročil Hitlerju to pismo, je apeliral z vso svojo zgovornostjo na Hitlerja, naj bi vprašanje Gdanska uredil na miren način.

„Dejal sem vse, k čemur me je navdahnilo moje človeško in francosko srce,“ je poročal Coulondre v Parizu. „Prosil sem ga pred zgovornostjo in v imenu človečnosti, naj izkoristi to zadnjo priložnost. V imenu njegove mirne vesti sem ga prosil, naj ne prelije nobene krvi — krvi vojakov, žena in otrok...“

Hitler je ostal neizprosen. „Dežela, ki ji njena čast kaj pomeni, ne more dovoliti takšnih provokacij na svojih mejah,“ je bil odgovor moža, ki je že 17. avgusta ukazal svoji tajni službi, naj si priskrbi poljske uniforme, da bi lahko organizirala obmejne spopade in „poljske provokacije...“

Grožljive vesti

27. avgusta je bila nedelja. Nemški državljani je lahko jasno spoznal, koliko bije ura, kolikor mu to že ni postalo jasno zaradi številnih vpoklicev: čez noč je bil uveden sistem racionalizacije z nakaznicami za živila in obleke. Pričela se je doba pomanjkanja. Strankin „kongres miru“, ki je bil napovedan za to jesen, je bil uradno odpovedan.

„Nemčija mora dobiti Gdansk in koridor nazaj,“ je napisal Hitler v svojem odgovoru Daladierju. Odgovor je izročil tega dne popoldne Ribbentrop francoskemu poslaniku Coulondru s prijazno pripombo: „Ob prvem izzivanju bomo udarili!“

Hitler je utemeljil svojo zahtevo s trditvijo, da je „za narod, ki mu je kaj do njegove

časti, nemogoče, da bi se odpovedal dvema milijonoma ljudi in da bi mirno gledal, kako jih ob njegovih lastnih mejah trpinčijo“.

Kakor običajno je imela tudi ta Hitlerjeva trditev le malo skupnega z dejstvi. V koridorju je živel leta 1939 kakih sto tisoč Nemcev, torej dvajsetina od omenjenega števila, v vsej Poljski pa 741.000 Nemcev (po ljudskem štetju iz leta 1931). „Trpinčenje“ je bilo povečini pretirano ali izmišljeno, pri tem pa niti ne posebno spretno; o dozdevnih „umorih“ v okolici Gdanska in v Blejskem ni noben prebivalec teh krajev ničesar opazil, razen tega pa so se Nemci v teh poročilih spretno izognili vsaki podrobnosti, vsakemu imenu in datumu. Kadar pa so Nemci navedli kakšno ime, so jih Poljaki lahko razkrinkali. Podvojvoda za Šlezijo, ki naj bi mučil ženske in otroke, je bil na primer hudo bolan mož in je bil na zdravljenju v Varšavi; neki stotnik Blaha, dozdevni voditelj „razbojniških tolp“, je bil celo že dve leti mrtev.

Kakšen namen so imeli Nemci s temi grožljivimi vestmi, dokazuje navodilo, ki ga je prejel nemški tisk:

„Na prvih straneh ostanejo poročila o policijskem terorju. Dva berlinska časnikarja sta se oddaljila od tega, ‚Völkischer Beobachter‘ po posebnem navodilu, ‚Deutsche Allgemeine Zeitung‘ pa brez dovoljenja, kar je treba imeti za dezerterstvo. Obseg poročil o poljskem terorju je za tujino merilo, ki z njim merijo trdnost nemške odločnosti. Nihče ni pooblaščen, da se oddalji od te linije. Vseeno je, kaj od teh poročil je resnica in kaj ni, nemški tisk mora brez pridržka zastopati stališče nemške vlade.“

Šest točk

27. avgusta popoldne je prispel Dahlerus v London, kjer sta ga takoj sprejela Chamberlain in Halifax. Razporeženje pri razgovorih se je bistveno razlikovalo od nočnega razgovora v Berlinu. „Nobenih bombastičnih besed, nobenih govorniških tirad, temveč mirni, odmerjeni stavki,“ je zapisal Dahlerus v svojih spominih. Ker so se pogojji, ki jih je prinesel s seboj Dahlerus, nekoliko razlikovali od pogojev, ki jih je dobil Henderson, sta Angleža dvomila o tem, da si je Dahlerus vse dobro zapomnil. Zato je Dahlerus telefoniral Göringju, ki mu je potrdil, da si je vse dobro in prav zapomnil.

Zdaj so se pričeli Britanci posvetovati o šestih točkah, ki jih je predlagal Hitler per Dahlerusu. Rezultat teh posvetovanj je bil, da je izrazila Anglija svojo pripravljenost, skleniti z Nemčijo pogodbo, da bi zagotovila mirni razvoj dogodkov.

Britanska vlada je bila naklonjena rešitvi problema Gdanska in koridorja in je v ta namen predlagala neposredna pogajanja med Nemčijo in Poljsko; nemško garantiranje poljskih meja Angležem ni zadostovalo, zahtevali so skupno izjavo Sovjetske zveze, Nemčije, Italije, Francije in Anglije o nedotakljivosti poljskih meja; nemško zahtevo po zavotovitvi pravic nemški manjšini na Poljskem naj bi rešila neposredno nemško-poljska pogajanja; ponudbo Nemčije, da bi nemška vojska branila britanski imperij, pa so Angleži odbili, ker „ni združljiva z ugledom in interesi britanskega imperija.“

S tem odgovorom je prispel zvečer istega dne Dahlerus v Berlin, kjer ga je Göring takoj sprejel. „Göring je imel nekatere pomisleke in si je drgnil svoj veliki nos. Odgovor se mu je zdel malo zadovoljiv, položaj pa zelo težaven,“ je zapisal Dahlerus v svojih spominih. Očitno Göring ni želel, da bi Dahlerus pregloboko pogledal v njegove karte, zato se je odpeljal sam k Hitlerju, Dahlerus pa je odšel v svoj hotel. Tam ni legel, temveč je čakal na Göringov poziv.

Ob pol dveh ponoči je pozvonil telefon. Göring mu je veselo razburjen sporočil, da je Hitler sprejel angleške predloge; pristavil je le, da Hitler ne želi samo pogodbe z Anglijo, temveč pravo zvezo z njo in se strinja z vsemi točkami, vstevši mednarodno garancijo.

Naivni Dahlerus je imel zopet povod za optimizem. Sporočil je v London, da se Hitler strinja z angleškimi predlogi. Zdaj mu ni preostajalo nič drugega, kot da čaka na Hendersonov obisk pri Hitlerju.

Neupravičen optimizem

V poznih večernih urah 28. avgusta je prispel Henderson z britanskim uradnim odgovorom v Berlin in je imel vtis, da je bil Hitler „prijazen in razumen“. Vsebinski britanskega odgovora se je ujemala s tem, kar je

prinesel že Dahlerus: Angleži so si prizadevali za miroljubno rešitev nemško-poljskih spornih vprašanj, ne da bi se odpovedali svoje obveznosti do Poljske. V razgovoru pa je prišlo nenadoma do novega preobrata: Hitler je nenadoma razširil svoje zahteve do Poljske in je zahteval ne samo vrnitev Gdanska, temveč tudi ves koridor, razen tega pa še „popravek meje v Šleziji“. Ko je Henderson pripomnil, da prebivajo v koridorju skoraj izključno Poljaki, mu je vpadel Hitler v besedo in trdil, da je bilo v povojnih letih pregnanih s tega področja milijon Nemcev. (Nemško ljudsko štetje iz leta 1910 je ugotovilo na tem področju le 385.000 Nemcev.) Po krajšem prerekanju je Hitler zaključil razpravljanje z obljubo, da bo dal naslednjega dne pismen odgovor na britansko noto.

V Evropi je zavladal optimizem, ki pa ni bil v ničemer upravičen. Tudi Göring je prispel svoje, ko je naslednjega dne poklical Dahlerusa k sebi, mu stisnil roko in hinavsko izjavil: „Mir je ohranjen! Mir je zagotovljen!“

Hitlerjev ultimat

V Varšavi, kjer je vladalo upravičeno nezaupanje v Hitlerjeve namene, so se dogajale važne reči. Ker so pričeli Nemci zbirati svoje čete tudi v bivši Češkoslovaški, je hotela Poljska z mobilizacijo izpopolniti svojo vojsko, ne da bi pri tem opustila svojo voljo do pogajanj z Nemčijo. Toda angleški in francoski poslanik sta pritisnila na poljsko vlado, da bi ta ukrep, ki bi povečal poljsko vojsko za deset divizij, odložila za štiriindvajset ur. Poljska je res popustila in je objavila splošno mobilizacijo šele 30. avgusta zvečer. Tako je prišla mobilizacija prepozno, da bi se Poljska učinkoviteje uprla nemškemu napadu.

Zvečer 29. avgusta so sprejeli Hendersona na dvorišču Hitlerjevih uradnih prostorov (Reichskanzlei) s častno stražo in z godbo. Nemški odgovor, ki so mu ga prečitali v Hitlerjevih delovni sobi, se je zdel sprejemljiv, dokler na koncu niso prišli do stavkov:

„Nemška vlada je na predlog britanske vlade zato sporazumna, da sprejme z vsemi polnomočji opremljeno poljsko osebnost v Berlinu. Nemška vlada računa, da bo ta osebnost prispela v sredo 30. avgusta 1939.“

Henderson je planil pokonci: „To zveni kakor ultimat!“

Hitler in Ribbentrop sta razburjeno ugovarjala in trdila, da je to nujno potrebno, ker si stojita dve polno mobilizirani armadi nasproti. Na Hendersonov ugovor, češ da je rok štiriindvajset ur prekratek, je odgovoril Hitler, da lahko prileti letalo iz Varšave v Berlin v devetdesetih minutah. Na koncu je firer sicer zagotovil svojo ljubezen do Angležev, toda zdaj ni bilo nobenega dvoma več, da je vojna neizogibna.

Henderson je brž povabil poljskega poslanika Lipskega k sebi, ga seznanil z vsebino nemške note in ga rotil, naj doseže pri poljski vladi, da bi v lastnem interesu poslala nekoga na pogajanja v Berlin. Medtem je poklical tudi Göring k sebi Dahlerusa. Jezno mu je poročal o Hendersonovem obisku pri Hitlerju, psoval je „blazno“ Poljsko in se dolgo ni mogel pomiriti. Zdaj je Dahlerus končno opazil, da Nemcem ne gre za Gdansk, temveč za vojno s Poljsko. Göring je še važno namignil, da sestavlja Hitler „velikodušno ponudbo“, in predlagal Švedu, naj še enkrat leti v London. Pri tem je Göring ponovno iztrgal iz atlasa zemljevid in označil z rdečim in zelenim svinčnikom na njem ozemlje, ki ga želi Nemčija od Poljske.

Ob dveh ponoči je zapustil Dahlerus Göringja, ob štirih je že letel proti Londonu.

„Potreben mi je alibi“

Naslednjega dne — bil je 30. avgust — je zjutraj obvestila poljska vlada britanskega in francoskega poslanika v Varšavi, da se bo Poljska raje borila in propadla, kakor bi se ponižala do Hitlerjevega vazala. Zunanji minister Beck ne bo šel v Berlin, da bi doživel Schuschniggovo in Hachovo usodo.

Medtem je prispel Dahlerus v London, kjer sta ga takoj sprejela Chamberlain in Halifax. Angleža sta izjavila svojo trdno odločnost, da se bosta uprla vsakemu nadaljnjemu nemškemu nasilju. Izrazila sta svoj dvom, da bi Hitler res pripravil „velikodušno ponudbo“.

Dahlerus je telefonično poklical Göringja in ta mu je ponovno zagotovil, da bo nemška ponudba vsak hip sestavljena.

Res je zbral Hitler okoli sebe izvedence zunanjega ministrstva in je z njimi formuliral posamezne člene predloga. Hotel je spočetka zahtevati večje področje Poljske, končno pa se je omejil na koridor.

Toda Hitler s svojimi šestnajstimi neverjetno razumnimi točkami ni mislil resno. Njegov uradni tolmač Paul Schmidt je napisal v svojih spominih, da je Hitler tistega dne izjavil: „Potreben mi je alibi predvsem pred nemškim ljudstvom. Moram mu dokazati, da sem storil vse, da bi ohranil mir. Zato sem sestavil tudi ta velikodušni načrt za ureditev vprašanja Gdanska in koridorja.“

Popoldne se je britanska vlada trudila, da

„Navodilo za vojno“

Britanska vlada je medtem prosila Poljsko, da bi preprečila vse, ktr „bi utegnile prevladati odgovornosti za konflikt na Poljsko“, obenem pa ji je zagotovila, da se bo držala britansko-poljskega dogovora. Beck nikakor ni hotel odpotovati v Berlin, kjer bi ravnali z njim tako, kot s Hachom. Britanska vlada pa je predlagala, naj pooblasti Beck poslanika Lipskega za pogajanja. Beck je privolil.

Ob 12.40 je poslala poljska vlada Lipskemu brzojavko in mu naročila, naj zaprosi nemško zunanje ministrstvo za razgovor. Toda Lipski naj ne sprejme nobenih novih nemških predlogov in naj se ne pogaja, temveč naj o tem takoj obvesti svojo vlado in čaka nadaljnjih navodil.

Ob istem času — prav tako ob 13.40 — je izdal Hitler svoje „Navodilo številka 1 za vojno“, ki se glasi:

„Ker so vse politične možnosti za odstranitev z Nemčijo nemogočega položaja na njeni vzhodni meji po mirni poti izčrpane, sem se odločil za nasilno rešitev.“

Napad na Poljsko se naj izvrši po pripravi „Operacijo Weiss...“

Dan napada: 1. september 1939.

Čas napada: 4.45.“

Ob istem času je sedel Dahlerus pri Göringju v njegovi razkošni palači. Med razgovorom so kmalu po 13. uri prinesli v sobo pismo iz zunanjega ministrstva z označbo: „zelo nujno“. Göring je raztrgal ovitek, prečital vsebino in skočil pokonci, kot da bi ga pičila osa. Jezno je vzkljnil, da ima v rokah dokaz, da Poljaki sabotirajo vsako možnost pogajanj.

V rokah je držal vsebino brzojavke Lipskemu, ki jo je prestregla nemška tajna služba. Göring je Dahlerusu prečital besedilo brzojavke in trdil, da ima „črno na belem dokaz, kako se Poljaki vedejo“.

Da bi spravil Göringja v boljše razpoloženje, ga je Dahlerus povabil na kosilo v hotel Esplanade, kjer ga je nakrmil z morskimi ra-

bi pripravila Nemčijo in Poljsko do pogajanj na enakopravni podlagi, toda nemška vlada je vztrajala na svojem stališču, da mora priti poljski pooblaščenec v Berlin. Tako je minil dan, ne da bi se Nemčija in Poljska zblížali za en sam korak.

„Položaj je prekleto resen!“

Malo pred polnočjo je sprejel Ribbentrop angleškega poslanika Hendersona, ki mu je skušal razložiti odgovor na nemško noto s prejšnjega dne. Ribbentrop, ki je bil očitno razdražen, ga je nekajkrat prekinil z različnimi ironičnimi pripombami, končno pa je zarjovel:

„Imate razen tega še kaj povedati?“ Tudi Henderson se je razburil. Ko je Ribbentrop jezno vzkljnil: „Gospod Henderson, položaj je prekleto resen!“, je Henderson odgovoril: „Pravkar ste rekli ‚prekleto‘. To ni govornica državnika v tako resnem trenutku.“

Ribbentropu je zastala sapa. Skočil je pokonci.

„Kaj ste rekli?“ je zakričal.

Tudi Henderson se je dvignil. Oba državnikarja sta se merila z bliskajočimi očmi. Obstajala je nevarnost, da se bosta dejansko lotila drug drugega. Toda po nekaj trenutkih sta se pomirila. Oba sta sedla in nadaljevala svoj pogovor.

Ribbentrop je nato poudaril, da se do ponoči še ni pojavil noben poljski predstavnik v Berlinu, in pristavil: „Vprašanje morebitnega novega nemškega predloga zato ni več aktualno!“ Potem je privlekel iz žepa obsežen rokopis — bilo je šestnajst točk nemškega „predloga“ — ter naglo „in v tonu skrajnega omalovaževanja in jeze“ prečital njegovo vsebino.

Henderson je prosil, če bi smel sam prečitati besedilo, toda Ribbentrop mu tega ni dal. Z zaničljivo kretinjo je vrgel dokument na mizo in izjavil, da je „zastarel“, ker se poljski predstavnik do postavljenega roka ni pojavil.

Henderson ga je takoj prijel za besedo:

„Torej je bila večerajšnja nemška nota vendarle ultimat!“

Ribbentrop se je skušal izgovarjati, da ni bil govornik o ultimatu, temveč je šlo le za „praktični predlog na naglo rešitev vprašanja“. Zdaj je Henderson predlagal, naj bi te nove nemške predloge čimprej dostavili poljskemu poslaniku v Berlinu, toda tudi ta predlog je Ribbentrop odločno odbil.

Ki in drugimi dobrotami. Ko mu je končno poklonil še dve steklenici odličnega starega konjaka, se je Göring udobrovoljil in privolil v Dahlerusov predlog, da bi se sestali s Hendersonom.

Ob 17. uri sta sedela Henderson in Dahlerus z Göringom v enem od njegovih velikih salonov. Razporeženje je bilo dobro, toda nič ni kazalo na pozitivno rešitev problema. Henderson je upravičeno sumil, da ima Göring toliko časa za razgovore edino zato, ker je za vojno do najmanjše podrobnosti vse pripravljeno. Göring je bil imenitno razpoložen.

„Če Poljaki ne bodo popustili, jih bo Nemčija zmečkala kot uši,“ se je širokoustil in svaril Anglijo pred vojno napovedjo.

Medtem se je Lipski že od 13. ure trudil, da bi ga Ribbentrop sprejel na razgovor. Končno se mu je to posrečilo ob pol sedmih zvečer.

„Ali imate pooblastilo, da lahko z menoj takoj razpravljate o nemških predlogih?“ ga je vprašal hladno Ribbentrop, ki mu je bil odgovor seveda že vnaprej znan.

Ker Lipski tega pooblastila ni imel, se razgovori sploh niso pričeli. Lipski je zapustil zunanje ministrstvo. Ko pa je hotel iz svojega poslaništva telefonirati v Varšavo, je ugotovil, da je telefonska zveza s Poljsko prekinjena.

Šele ob devetih zvečer je nemška vlada svoje predloge uradno objavila, vendar ne po diplomatski poti, temveč v radijski oddaji, ki je ponaredila dejstva in je proglasila predloge „praktično za odbite“, čeprav do pogajanj sploh ni prišlo (ker po Hitlerjevi volji do njih sploh ni smelo priti.) Šele okoli pol desete ure je dostavila vsebino nemških predlogov s potvorjeno razlago poslanikom Anglije, Francije in Združenih držav.

Hitler je imel svoj „alibi“.

(Nadaljevanje sledi)

Vorschläge der Kärntner Slowenen zur Regelung der Minderheitenfrage

(Fortsetzung aus der letzten Nummer)

Energisch aber müssen wir den Behauptungen und Auffassungen, die in der Erklärung zum Ausdruck kommen, widersprechen, dass die Slowenen in Südkärnten verstreut in einigen, voneinander isolierten Orten leben und dass dies eine vom Südtiroler Problem wesentlich verschiedene Behandlung rechtfertigt. Wir stellen insbesondere fest, dass die Behauptung von der verstreuten, nicht kompakten Siedlung der Slowenen nichts anderes als eine versteckte Variante der undemokratischen und unwissenschaftlichen Theorie von der Existenz eines besonderen „windischen“ Volkes in Südkärnten, neben Slowenen und Deutschen, darstellt. Nur der, der die sogenannten „Windischen“ aus der slowenischen ethnischen Gemeinschaft herausreißt und sie einfach zum Mehrheitsvolk zählt, kann von einer verstreuten Siedlung der Slowenen reden.

Denn in Wirklichkeit siedelt die slowenisch sprechende Bevölkerung nach wie vor in einem geschlossenen Siedlungsgebiet im grössten Teil Südkärntens. Aber selbst wenn unter diese Bevölkerung planmässig deutsche Zugewanderte aus Gebieten ausserhalb Kärntens angesiedelt werden (die amtlichen statistischen Unterlagen besagen, dass schon im Jahre 1951 jeder vierte Bewohner Südkärntens ein Zugewandelter war!), so gibt diese Tatsache niemanden das Recht, die vitalen Bedürfnisse des autochthonen Volkes zu negieren.

Diese These hat insbesondere Prof. Dr. Gschnitzer im Fall Südtirol vorbildlich ausgearbeitet, wo er sogar die Wiederherstellung des ethnischen Standes zur Zeit vor dem ersten Weltkrieg forderte, mit anderen Worten, die Aussiedlung der zugewanderten Bevölkerung. So weit gehen wir nicht, nicht grundsätzlich und noch viel weniger in unseren praktischen Forderungen. Wir erwarten jedoch, dass man in Südkärnten ein für allemal wenigstens das anerkennt, was einst — auch vor dem ersten Weltkrieg — das berühmte nationale Pfingstprogramm der deutschen Parteien für Kärnten forderte: „Das Land Kärnten ist mit Ausnahme der Bezirksgerichtssprengel Bleiburg, Eberndorf, Eisenkappel, Völkermarkt, Ferlach, Rosegg, (Tarvis), Arnoldstein, Villach und Hermagor, sowie des die Umgebung der Landeshauptstadt Klagenfurt umfassenden Teiles des Bezirksgerichtssprengels Klagenfurt als reinsprachig deutsches Gebiet zu behandeln. Auch in den ausgenommenen Landesteilen, welche als gemischtsprachig anerkannt werden, ist die deutsche Sprache überall landesüblich.“

Das ist eine von den tatsächlichen Besonderheiten der Lage der Slowenen in Südkärnten zum Unterschied von Südtirol, dass sie sich heute mit dem zufrieden geben, was vor Jahrzehnten ihre nationalen Gegner gefordert haben!

Die Erklärung Dr. Gschnitzers, dass Südkärnten nicht die Bedingungen für eine regionale Autonomie hätte, wie sie Südtirol besitzt, und die Erklärung Dr. Kreiskys, dass die Slowenen nur eine kulturelle Autonomie wünschten und sie auch bekommen werden, erinnern uns noch an ein anderes geschichtliches Beispiel, wo die Kärntner Slowenen in sich die moralische Kraft und die politische Reife fanden, die Forderungen des Gegners anzunehmen, um wenigstens den Beginn eines einvernehmlichen Zusammenlebens zu erleichtern. Vom damaligen Vertreter der Slowenen bei den Verhandlungen um die Kulturautonomie in der ersten Republik Dr. Franz Petek (Völkermarkt) kann jedermann erfahren, dass damals die Slowenen im Prinzip alle schweren Bedingungen der deutschen Vertreter (Eintragung in den nationalen Kataster, die Trennung der autonomen Schulen, die für die im Kataster eingetragenen Minderheitsangehörigen bestimmt waren, von den öffentlichen Schulen, in die Kinder der nicht eingetragenen slowenischen Eltern gehen sollten) angenommen haben und dass die deutschen Unterhändler endgültig die Verhandlungen gera-

de in jenem Zeitpunkt abgebrochen haben, als auf Grund des radikalen Nachgebens seitens der Slowenen ihr eigener Vorschlag, nämlich die autonome Schulbehörde hätte verwirklicht werden sollen.

Wir wissen nicht, welche Art kultureller Autonomie Dr. Kreisky im Auge hat, andererseits aber ist es uns sehr wohl bekannt, dass unsere Forderung nach einer eigenen Schulaufsichtsbehörde bisher überhaupt keine Beachtung gefunden hatte.

Den Ausführungen Dr. Gschnitzers, dass der Staatsvertrag für Südkärnten keine regionale Autonomie vorsähe, stellen wir entgegen, dass es keineswegs angeht, die regionale Autonomie mit der Verwirklichung eines anderen Grundsatzes, der im Staatsvertrag verankert ist, zu verwechseln:

Der Staatsvertrag schützt die Minderheit auf dem Gebiet, auf dem sie lebt ohne wie immer geartete besondere Bedingungen (wie z. B. ein bestimmter Prozentsatz, öffentliches Bekenntnis, Referendum bzw. Minderheitenfeststellung usw.). Wir betonen, dass die Lösung der Minderheitenfrage in Südkärnten nur auf territorialer Grundlage möglich ist, d. h. dass der Minderheitenschutz für das gesamte bekannte Gebiet gelten muss, auf dem die slowenische Minderheit autochthon lebt. Nur auf dieser Grundlage kann eine wirklich fortschrittliche demokratische und dauernde Lösung der Beziehungen zwischen beiden Völkern im Lande erreicht werden.

Andererseits aber kann der Grundsatz des persönlichen Bekenntnisses, den Dr. Gschnitzer bei uns so kategorisch fordert, in Südtirol ihm jedoch mit der Forderung nach einer regionalen Autonomie mehr oder minder ausweicht, nur zum Quell einer unaufhörlichen Verschärfung des Volkstumskampfes und der Diskriminierung der slowenischen Bevölkerung werden.

Das Territorialprinzip entspricht auch der Forderung, die auf dem Gebiete des Minderheitenschutzes der Europarat aufstellt, die besagt, dass für den Minderheitenschutz die formelle bürgerliche Gleichberechtigung des Einzelnen keineswegs genügt, vielmehr die Minderheit als Ganzheit geschützt werden muss. Mit anderen Worten: die Anwesenheit des Minderheitsvolkes in Südkärnten muss als Norm in der Organisation der Verwaltung des Gerichtswesens, des Verkehrswesens usw. tatsächlich berücksichtigt werden und muss diese Berücksichtigung als etwas selbstverständliches betrachtet werden. Das personelle Prinzip dagegen spaltet die Minderheit auf und behandelt sie als Ausnahme von der allgemeinen Regel, als einen Fremdkörper, der keine Rechte auf seinen Bestand und seine Zukunft hat.

Abgesehen davon, dass wir in diesem Zusammenhang unsere allgemeine grundsätzliche Einstellung zum territorialen Prinzip dargelegt haben, mussten wir insbesondere auch die Behauptung Dr. Gschnitzers zurückweisen, dass einzig und allein die Minderheitenschule auf Grund des Bekenntnisprinzips mit den demokratischen Grundsätzen in Einklang stünde und dass alles andere, z. B. der Grundsatz der verbindlichen Erziehung in der Muttersprache, der Demokratie widerspräche. Wir verweisen dagegen auf die bekannten Tatsachen, dass sogar im Nationalitätenrecht der Österreichisch-ungarischen Monarchie in den bekannten Mährischen Gesetzen der Grundsatz der verbindlichen Erziehung in der Muttersprache der Kinder verankert erscheint, was die berühmte österreichische Autorität auf diesem Gebiete Hugelmann als grösste Erwerbung im System des alten Österreich bezeichnet und dass dieses Prinzip entgegen dem nackten Bekenntnisprinzip in einer ganzen Reihe von Staaten (Schweiz, Belgien, Grossbritannien etc.) Geltung hatte und auch heute noch gilt. Ausserdem gibt es in diesem Sinne auch eine Erkenntnis des Internationalen Gerichtshofes in Haag gegen die Willkür der Eltern im Falle der Minderheitenschulen in Ober-Schlesien.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Sobota, 19. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.15 Zalost in veselje.
Nedelja, 20. 3.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.
Ponedeljek, 21. 3.: 14.00 Kogar zanima — 17.55 Pomenek z ženami.
Torek, 22. 3.: 14.00 Samospevi.
Sreda, 23. 3.: 14.00 Domači vrl. — Kar želite, zaigramo.
Četrtek, 24. 3.: 14.00 Iz domačih gojev.
Petek, 25. 3.: 14.00 Pisana paleta.

Sobota, 19. marec:

I. program: 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 13.00 Pepček, sem, Pepček, tja — 14.00 Pozdrav nate — 15.00 „Z napačnim denarjem“ — 15.15 Majhen koncert — 15.30 „Poslušajte otroci“ — 16.00 Pospelno za Vas — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Melodije iz operel — 17.10 Pozdrav nate — 18.40 Pestro mešano — 18.55 Šport — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „Rigoletto“-opera.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.15 Glasba iz Francije — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pet minut agrarne politike — 14.45 Sestanek pri televiziji — 15.00 Mladinski koncert — 16.05 Iz musical — 17.10 Lepa pesem — 18.10 Za delopust — 19.15 Hapla, dvojčki — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja — 20.00 Dobro zabavo!

Nedelja, 20. marec:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Pisan šopek melodij — 11.00 Glasbena nedeljska promenada — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.05 Prijubljene melodije — 17.45 Zvezni globus — 19.30 Šport — 19.45 Nekaj za dobro voljo — 20.10 Palovanje na Štajersko — 21.30 Glasba.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.15 Za avtomobiliste — 15.00 Operni koncert — 16.00 Prijubljene viže — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja — 20.00 Slavnostna akademija k 100. rojstnem dnevu Hugo Holca — 21.00 Trije proti bolečini.

Ponedeljek, 21. marec:

I. program: 8.00 Operni koncert — 13.00 Pamlad, kako si lepa — 14.45 Prav za Vas — 16.00 Majhni zabavni orkester — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Za Vas? — Za vse — 18.30 Mladina in gledališče — 19.50 Nebeška postelja — 20.15 In kaj menite Vi? — 20.30 Drugi šoferski izpit — 21.00 Majhen operneli koncert — 21.30 Glasbeni Pingpong.

II. program: 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Dopolandanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 V operni loži — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Zveni kot pravilica iz Dunaja — 16.00 Pojema za Vas — 16.30 Veselo popoldne — 17.10 Kulturne vesti — 17.55 Veseli srednji valovi — 19.25 Made in Austria — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja — 20.00 Orkestralni koncert — 21.10 Komorna glasba.

Torek, 22. marec:

I. program: 8.00 Ljudstvo igra — 14.45 Prav za Vas — 15.15 Komorna glasba — 16.00 Vožnja v modro — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Fifty — Fifty — 18.40 Pestro mešano — 19.15 Kako bi se odločili Vi? — 20.15 „Oči večnega brata“, igra.

Sreda, 23. marec:

I. program: 8.00 Da, lo je moja melodija — 14.45 Glasba za mladino — 16.00 Melodije za tebe in mene — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.10 Pisano nokočko — 18.55 Šport — 19.00 Od plošče do plošče — 20.15 „Glasba iz treh stoletij“.

Četrtek, 24. marec:

I. program: 8.00 Operneli koncert — 13.00 Moderna zabavna glasba — 14.30 Ura pesmi — 15.00 Prav za Vas — 16.00 Igra Radio Duňaj — 17.10 Pisan šopek melodij — 21.00 Zvezna alpska dežela.
II. program: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje težke glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Vesele melodije — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Sodobna zabavna glasba — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Glasba za mlade zaljubljene

Lepa jabolčna in hrševa drevesca oddaja drevesnica ing. Marko Polzer na Vazah, pošta Št. Vid v P. — St. Veit i. J.

ljudi — 17.10 Kulturne vesti — 18.55 Glasba za delopust — 19.25 Made in Austria — 19.30 Vsakodnevna zabavna oddaja — 20.30 Prijubljene melodije.

Petek, 25. marec:

I. program: 6.45 Majhna melodija — 8.00 Orkestralni koncert — 13.00 Ljudske viže — 14.45 Komorna glasba — 16.00 Pisan šopek melodij — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 17.55 Zabavne melodije — 19.15 Veliko presenečenje — 21.00 Orkestralni koncert.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku 10.15 Šolska oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Za ljubitelje opernih melodij — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Popoldanski sestanek — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Glasba razveseljaje — 19.25 Made in Austria — 20.00 Serenada v Mi in Au — 21.30 Rumeni petek.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Cas v sliki. Oddaja Cas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 20. 3.: 17.00 Za mladino — 18.00 Mladinski svet — 19.30 Družina Lufner — 20.20 Zakon brez ljubezni.

Ponedeljek, 21. 3.: 19.30 Inspektor Garrett — 20.20 Šport — 20.30 „Pomisli, duša“ — Hugo Wollu v spomin — 21.10 ABC znanosti — 21.40 Nat King Cole-Show.

Torek, 22. 3.: 19.30 „Anion Pacific“ — 20.20 Prenos iz nemške televizije: „Na zeleni obali Sprea“.

Sreda, 23. 3.: 17.00 Za otroke — 17.35 Otroci planin — film — 17.50 Za družino: Moderna ročna dela — 20.20 „Salome“, opera.

Četrtek, 24. 3.: 19.30 Sportni kaleidoskop — 20.20 „Konec dejanja“ — 21.00 Prenos iz nemške televizije: „Kdar preživim, je kriv“, televizijska igra.

Petek, 25. 3.: 20.15 Prenos iz Löwingerjevega gledališča.

Sobota, 26. 3.: 19.30 Bilanca meseca — 20.20 Vsaka sekunda šiling.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 19. marec:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Glasba iz Levante — 8.35 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 10.10 Jugoslovanski operni pevci — 11.00 Pol ure s orkestrom Marty Gold — 11.50 10 minut igra na citre Marko Udo- vič — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napevi izpod zelenega Pohorja — 12.45 Trio orglic Rainer — 13.30 Skozi naše vasi — 13.55 Vadre klavirska skladbe — 14.35 Voščila — 15.40 Na platno smo videli — 16.00 Slovenska pesem od romantike do danes — 16.30 Panorama vredih napevov — 18.00 Jezikovni pogovori — 20.00 Jugoslovanski aktet poje slovenske narodne — 20.15 Revija jugoslovanskih pevcev — 21.00 Melodije za prijeten konec tedna.

Nedelja, 20. marec:

6.00 Jutranji pozdrav — 6.30 Vedri zvoki — 7.35 Godba na pihala — 9.00 Z glasbo v novi teden — 11.02 Prijubljene melodije s triom Pierre Dorsey — 12.00 Voščila — 13.30 Za nato vas — 13.45 Koncert pri Vas doma — 14.15 Voščila — 15.30 Od Beethovna do Puccinija — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Mednarodne koračnice — 18.35 Pod vaško lipo — 20.05 Izberite melodijo tedna! — 21.00 Slavni pevci.

Ponedeljek, 21. marec:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Drobne skladbe — 9.20 Filmski igralci pojo — 9.35 Zvočni kaleidoskop — 10.10 Dva odlomka iz slovenskih oper — 10.35 Iz filmov in glasbenih revij — 11.30 Oddaja za otroke — 12.00 Po domače s triom Avgusta Stanka — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pet popevk za pet pevcev — 13.30 Mali vokalni ansambli — 14.35 Voščila — 15.40 Ljudje domače književnosti — 17.10 Sračno vožnja — 20.00 Portreti iz Broadwaya — 21.00 Lepe melodije.

Rok za oddajo davčnih prijav je podaljšan

Rok za oddajo davčnih prijav za leto 1959 je podaljšan kakor sledi: za davek na blagovni promet in za kulturni groš do 31. marca 1960; za davek na dohodek in za obrtni davek do 30. aprila 1960; za prijavo zvišanja premoženja po § 15 zakona o davku na premoženje iz leta 1954 k 1. 1. 1960 do 30. aprila 1960; za davek na blagovni promet za kmete, ki niso vezani na knjigovodstvo, je rok podaljšan do 30. aprila 1960, ker je treba to prijavo napraviti na istem formularju kakor prijavo za davek na dohodek.

Torek, 22. marec:

5.00 Dobro jutro — 8.30 Iz opernega sveta — 10.10 Izberite melodijo tedna — 11.00 Arije iz Verdijevih oper — 11.40 Štirje fanje igrajo — 12.00 Alpski zvoki — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.45 Vokalni kvintet Kranjčani — 13.30 Od Elgarja do Loharja — 13.50 Veseli vandrovski — 16.00 Izbrali smo za Vas — 18.00 Iz zbornika spominov — 20.00 Ljubljanske pesmi raznih narodov — 21.25 Mandoline in godala.

Sreda, 23. marec:

5.00 Pisan glasbeni spored — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.15 V ritmu današnjih dni — 11.00 Pol ure v opernem svetu — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pisani zvoki z Dravskega polja — 14.35 Melodije ljubezni — 15.40 Novosti na knjižni polici — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob pelih — 18.45 Domače aktualnosti — 20.20 Ciklus „Velike ure opere“.

Četrtek, 24. marec:

8.05 Popevke se vrstijo — 9.25 Panorama zabavnih melodij — 10.40 Pet minut za nova pesmice — 11.00 Od valčka do rock and rolla — 12.15 Kmetijski nasveti — 13.30 Kmečka godba — 13.50 V ritmu cha-cha-cha — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.30 Plesni zvoki velikih mest — 17.10 „Kresovale tri devajke“ — 17.30 Mavrica zabavnih zvokov — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer.

Petek, 25. marec:

8.05 Iz domače orkestralne glasbe — 9.20 Italijanske in francoske popevke — 9.40 Količek za mlade ljubitelje glasbe — 11.30 Družina in dom — 12.00 Teden mednarodnih smučarskih paleto v Planici (prenos skokov) — 13.30 Vesela glasbena ruleta — 14.35 Poje tenorist Beniaminu Gigli — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Polkov koncert ob štirih — 17.40 Poje Planinski aktet iz Maribora — 18.15 Mehiški napevi — 20.00 Pozdrav iz Berna — 21.15 Oddaja o marju in pomorščakih.